

ἩΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος ἐνδέκατος

Συνδρομή ἑτήσια : Ἐν Ἀθήναις, φρ. 10, ἢ τὰς ἑποχάς φρ. 12, ἢ τὴν ἀλλοδαπὴν φρ. 20. — Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ 1 ἰανουαρίου ἑκάστου ἔτους καὶ εἶναι ἑτήσιαι. — Γραφεῖον τῆς Διοικήσεως: Ὁδὸς Σταδίου, 6

17 Μαΐου 1881

Ο ΙΑΤΡΟΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ

[Μυθιστορία Ι. Ρουφίνης. — Μετάφρ. Ἀγγέλου Βλάχου].

Συνέχεια· ἴδι αὐτ. 291.

Η'

Ἡ Σπεράντσα

Ἀναγινώσκουσα, θεωμένη τὴν θάλασσαν, διδασκομένη βοτανικὴν καὶ κηθάραν καὶ συνδιαλεγομένη μετὰ τοῦ ἱατροῦ Ἀντωνίου, ἡ Λουκία ἐφθασεν εὐκόλως τὴν εἰκοστὴν ἡμέραν ἀπὸ τῆς κατακλισεώς της, χωρὶς νὰ αισθανθῆ βαρεῖαν τὴν βραδύτητα τοῦ χρόνου. Ἀληθῶς δὲ τὸ μόνον ἐπιπολεῖνόμενον δυσάρεστον μετὰ τὴν πτώσιν τῆς μίς Δάβεν ἦτο ἡ διαμονὴ αὐτῆς εἰς τὴν κλίνην. Οἱ πόνοι τῶν πρώτων ἡμερῶν εἶχον βαρυνθῆν ἐκλείβει· ὁ ὕπνος αὐτῆς κατέστη ἥρεμος καὶ ἡ ὑγεία της ἐν γένει εἶχε μᾶλλον βελτιωθῆ ἀπὸ τοῦ ἀτυχήματος τῆς ὁδοῦ τῆς Κορωνίδος.

Τὴν εἰκοστὴν ταύτην ἡμέραν ὁ Ἀντώνιος ἦλθε νὰ τὴν ἐπισκερθῆ τὴν πρωῒαν πολὺ ἐνωρίτερον τοῦ συνήθους.

— Ἐρχομαι νὰ σὰς ἀποχαιρετίσω ἕως αὔριον, εἶπεν εἰσερχόμενος. Εἶμαι ὑποχρεωμένος νὰ μεταβῶ ὀλίγας λεύγας μακρὰν, καὶ θὰ διανυκτερεύσω ἐκεῖ.

Τὴν εἰδητὴν ταύτην ἀπεδέξατο μετὰ λύπης ἡ Λουκία.

— Τί μακρὰ θὰ μοῦ φανῆ ἡ ἡμέρα! εἶπε.

Καὶ μετὰ μικρὸν προσέθηκεν.

— Εἶθες βέβαιος, ὅτι θὰ ἐπιστρέψετε αὔριον;

— Ἀνυπερήβως, ἀπάντησεν ὁ Ἀντώνιος. Θὰ παραγγείλω εἰς τὴν Σπεράντσαν νὰ ἔλθῃ νὰ σὰς κρατήσῃ συντροφίαν. Αἱ ἱστορίαι της θὰ σὰς διασκεδάσουν. Τώρα εἰπέτε μου· δὲν νομίζετε ὅτι θὰ ἦτο πρόπον νὰ ἰδῶ τὸν Σιρ Ἰωάννην καὶ νὰ τὸν εἰδοποιήσω, ὅτι θὰ λείψω δι' εἰκοσιτέσσαρας ὥρας;

— Ναί, ναί, πηγαίνετε! εἶπεν ἡ Λουκία μετ' εὐγνωμοσύνης.

Ἡ νεανίς εἶχε παρατηρήσει, ὅτι αἱ σχέσεις μετὰ τοῦ πατρὸς της καὶ τοῦ ἱατροῦ ἦσαν κἀπως βεβιασμέναι, καὶ ἠλπίζεν, ὅτι διάδημά τι τοῦ ἱατροῦ ἠδύνατο νὰ τὰς βελτιώσῃ.

Ἀπεστάλη λοιπὸν ἡ Χούτσινς, ὡς συνήθως, νὰ πληροφορηθῆ ἂν ὁ Σιρ Ἰωάννης ἦτο εἰς τὸ δωμάτιόν του, καὶ ὁ Ἀντώνιος, ἀποχαιρετίσας τὴν Λουκίαν, παρεκλούθησε τὴν Ἰριδα παρὰ τῷ βρετανικῷ Δῆ.

Μὴ προτιθέμενοι νὰ παραστήσωμεν τὸν ἡμέτερον ἥρωα γενναύτερον ἢ ὅσον ἦτο, ἀπειλοῦμεν νὰ δημολογήσωμεν, ὅτι ἡ πρότασις του πρὸς τὴν μίς Δάβεν εἶχε χαρακτηῖρα πολιτικοῦ πανουργήματος. Ὁ Ἀντώνιος εἶχε νὰ προτείνῃ εἰς τὸν Σιρ Ἰωάννην τὴν ἐκτέλεσιν μικροῦ τινος σχεδίου, ὅπερ ἐπεθύμει νὰ μὴ μᾶθῃ ἐκ τῶν προτέρων ἡ Λουκία. Ἐπειδὴ δὲ δυσέμβολον ἦτο νὰ ἴδῃ τὸν πατέρα ἐν ἀγνοίᾳ τῆς θυγατρὸς, κατεχάρη ἐκ τῆς ἀφορηθῆς, ἥτις παρεῖχεν αὐτῷ συνέντευξιν μετὰ τοῦ ἀλυγίστου ἄγγλου.

Ἀπὸ τῆς ἀξιοληνημένου ἐπισκέψεως τοῦ ἄγγλου ἱατροῦ καὶ τῆς δριστηκῆς νίκης τοῦ Ἀντωνίου, ὁ Σιρ Ἰωάννης, ἐκ πλάνης παραδόξου, ἐθεώρει τὸν Ἰταλὸν ὡς πρωταίτιον ὅλων αὐτοῦ τῶν ἀτυχημάτων. Ὁ Σιρ Ἰωάννης δὲν ἦτο ἐντελῶς βέβαιος, ὅτι ὁ Ἀντώνιος, φλυαρήσας ἀνοήτως μετὰ τοῦ Προσπερού καθ' ὁδὸν, δὲν ὑπῆρξεν ἡ πρώτη τῆς πτώσεως ἀφορμὴ ἦτο ὅμως βεβαυότατος, ὅτι καθ' οἰοδότητε τρόπον ὁ Ἰταλὸς εἶχε συντελέσει εἰς παρασκευὴν τῆς δυσάρεστου καταστάσεως πραγμάτων, ἐν ἧ ὁ βαρωνέτος διετέλει, καὶ ἡ ἀγανάκτησις του ἦτο ἀνάλογος πρὸς τὴν προσβολὴν ἣν ὑπέθετε γενομένην κατ' αὐτοῦ. Οἱ καλῶς ἀναθεραμμένοι ἄνθρωποι δύνανται διὰ μυρίων τρόπων, ὡς γνωστὸν, νὰ σὰς ἐκφράσωσιν ὅτι σὰς βδελύσσονται, χωρὶς μὴδὲ κατὰ κερταίαν νὰ παρεκκλίνωσι τῶν αὐστηροτάτων κανόνων τοῦ πρόποντος. Τὴν τέχνην δὲ ταύτην, τοῦ νὰ γίνεταί φιλοφρονέστατα δυσάρεστος, δούκις ἤθελε, κατεῖχεν, ἐνοσεῖται, πλέον παντὸς ἄλλου ὁ Σιρ Ἰωάννης, ὁ ἐνδοξὸς διάδοχος γενεᾶς μακρᾶς ἕνα πῆχυν, ὁ ἐπτάφωτος εὐγενῆς. Ἀμίμητος δὲ ἰδίως καὶ ἀνυπέβλητος ἦτο ὁ βαρωνέτος, ἐκφράζων καθ' ἑκάστην πρὸς τὸν ἱατρὸν τὴν λύπην του καὶ ζητῶν παρ' αὐτοῦ ἐπανειλημμένως συγχώρησιν διὰ τοῦς κόπους καὶ τὴν ἐνόχλησιν, οὓς παρεῖχεν εἰς αὐτόν. Ἀκούων τις αὐτὸν θὰ ὑπελάμβανεν ὅξυ ἀκόντιον τὴν γλῶσσάν του. Ὁ Ἀντώνιος, μετὰ πολλὰς ματαίας ἀποπειράς συνδιαλλαγῆς, ἐνόησεν ὅτι ἐματαιοπόνει, καὶ ἀνταπέδωκε τὰ ἴσα. Ἀντεχαιρέτιζε τὴν βαρωνέτον προσκλίνων κατὰ τὴν αὐτὴν ἀκριβῶς γωνίαν, ἠρώτα περὶ τῆς ὑγείας τοῦ Σιρ Ἰωάννου μετ' ὅσης καὶ αὐτὸς παγερᾶς φιλοφροσύνης, προσεφέρετο ἐν γένει ὡς εἰ μὴ ὑπῆρχεν ὁ βαρωνέτος, καὶ τὸ ἦθος αὐτοῦ ἐν τῷ παιδογενίῳ ἦτο τοσοῦτο φυσικὸν καὶ γαλήνιον

ὥστε ἀμφέβαλλε πολλάκις ὁ Σιρ Ἰωάννης ἂν ὁ ἱατρὸς εἶχε κατανοήσει τὴν πολεμικὴν του.

Τὸ παράδοξον δὲ εἶνε, ὅτι ἡ δυσάρεστος αὐτῆ καταστάσις εἶχεν ἐξαικολούθησι καὶ ἀφοῦ ἐξέλιπον αἱ ἀφορμαὶ τῆς, ὅτε δηλαδὴ ὁ χρόνος καὶ ἄλλα, μικρὰ μὲν καὶ ἀνεπαίσθητα ἀλλ' ἐνεργὰ πάντοτε αἰτίαι εἶχον πρᾶναι ὁποσοῦν τὴν ἀρχικὴν τοῦ Σιρ Ἰωάννου ἀγανάκτησιν. Δὲν εἶχε μὲν μεταβληθῆ τὸ πανδοχεῖον εἰς γῆν τῆς ἐπαγγελίας, ὅπου νὰ ῤῆθ μῆλι καὶ γάλα, ἀλλὰ καὶ δὲν ἦτο πλέον ἀγρὸς φῶν ἀκάνθας, ὡς τὰς πρώτας ἡμέρας. Ὁ Σιρ Ἰωάννης ἦτο ἀνέτως ὅπως δῆποτε ἐγκατεστημένος. Ἐλάμβανε καθ' ἑκάστην πρωτὴν τοὺς *Καιροὺς*, καὶ εἶχε ἄφρονον προμήθειαν τῶν φιλολογικῶν ἐκείνων ψυχαγωγημάτων, ἅτινα καλοῦνται ἀγγλικά *περιοδικὰ συγγράμματα*. Σωρεῖα ὅλη ἀνακλίντρων, κατόπτρων, παραπτασμάτων, λυχνιῶν, σινουρῶν σκευῶν εἶχε κατακλύσει ἐκ Νικαίας τὸ πανδοχεῖον, πλὴν δὲ τούτων καὶ μάγειρος, καὶ τί μάγειρος! ὁ τοῦ πρώην επισκόπου τῆς Ἀλπέγκας, τοῦ μεγαλειτέρου γαστριμάργου τῆς Ῥιθίερας! Διὰ τοῦ μεταξὺ Νικαίας καὶ Γενούης ταχυδρομείου, ὁ ἀνταποκριτὴς τοῦ βαρωνέτου ἀπέστειλεν αὐτῷ πᾶν ὅ,τι ἐπόθει ὁ οὐρανίσκος του, δύο δὲ ἀγελάδες εἶχον μισθωθῆ ἀπὸ παρακειμένου κτηνοτροφείου, ὅπως παρέχουσι τὸ προσήκον βούτυρον διὰ τὸ πρόγευμα καὶ τὸ δεῖπνον τοῦ Σιρ Ἰωάννου. Οἱ περίπατοί του δὲν ἠναχλοῦντο πλέον ὑπὸ τῶν χωρικῶν, οἵτινες ἐγνώριζον ὅτι ὁ ἄγγλος *μιλόρδος* δὲν ὠρέγετο πολὺ τὰς δουλίας. Ὁ Σιρ Ἰωάννης ἦτο εἶδος φορητῆς ἀγγελίας, ἐφ' ἧς ἀνεγινώσκετο «*ἡ πλησιάζετε!*». Ὁ δῆμαρχος καὶ οἱ πλείστοι τῶν δημοτικῶν συμβουλίων τῆς Βορδιγέρας εἶχον προσέλθει νὰ τὸν χαιρετίσωσιν ἐπισήμως, ἐπίσης δὲ καὶ γηραιὸς τις εὐγενὴς, ἀποκαλούμενος κατ' εἰρωνεῖαν *κάρης*, ὅστις ἐξ ἡ μεμονωμένος ἐν τῷ μικρῷ του μεγάρῳ, ἐκεῖθεν τοῦ λόφου τῆς Βορδιγέρας. Αἱ ἐπισκέψεις αὐταί, ἅς ἀκριβῶς ἀντάπεδωκεν, εἶχον, ἐνοεῖται, θεωπεύσει εὐχέρως τὴν φιλοτιμίαν καὶ τὴν αὐτάρκειαν τοῦ βαρωνέτου. Ἐβλεπεν ὁπωςδῆποτε, ὅτι εὕρισκετο μεταξὺ ἄνθρώπων, οἵτινες ἀνεγινώριζον αὐτὸν ὡς ἀνώτερόν των. Εὐρετέ μου σὰς παρακαλῶ, καθ' ὅλην τὴν Μεγάλην Βρετανίαν, βαρωνέτον οἰονδήποτε, παραδεχόμενον ἢ πιστεύοντα, ὅτι εὐγενὴς τις Ἰταλὸς, οὗτινος τὸ ὄνομα νὰ ἀναφέρῃ ἢ ἱστορίαν καὶ πρὸ αὐτῶν ἐστὶ τῶν Πλανταγενέτων¹, δύναται νὰ ῤῆε ὁμοίως του! Ὁ Σιρ Ἰωάννης, ἐν ἐνὶ λόγῳ, ἦτο εὐχαριστημένος ὅσον καὶ ἀλλαχοῦ, ὅπου εἶχε διαμείνει ἐκτὸς τῆς γενεθλίου του χώρας. Διὰ τοῦτο δὲ ἦτο πραότερος ἐν γένει πρὸς τὴν Ἰταλικὴν φυλὴν καὶ ἰδίως πρὸς τὸ ὑπ' ὄψιν του δεῖγμα τῆς,

τὸν ἱατρὸν Ἀντώνιον. Ἴσως δὲ εἶχεν ἐπιδράσει ἐπὶ τῆς πατρικῆς του καρδίας καὶ ὁ ἀδιάκοπος τῆς Λουκίας ὕμνος ὑπὲρ τοῦ Ἰταλοῦ ἱατροῦ, ἐπ' εὐκαιρίᾳ πάσης αὐτοῦ πράξεως ἢ ἐφευρέσεως πρὸς διασκεδασίν τῆς. Δυστυχῶς ὅμως τοσαύτη ἦτο τοῦ Σιρ Ἰωάννου ἡ ἀλαζονεία, ὥστε κατ' οὐδένα τρόπον συγκατένευε νὰ ἐκδηλώσῃ ὅ,τι ἠδύνατο ἴσως νὰ ἐκληθῆ ὡς πρότασις συνδιαλλαγῆς, καὶ ὁ βαρωνέτος ἐξαικολούθει οὕτω ἐξ ἀτόπου αἰδοῦς νὰ φαίνεται δύσκολος πάντοτε, ὡς πρότερον, καὶ ψυχρὸς καὶ ἀπρόσιτος.

Μετὰ τὰ ἀνωτέρω εὐκόλως θέλει κατανοήσει τις, ὅτι ὁ Σιρ Ἰωάννης ἐξερχόμενος τοῦ δωματίου του, ἐζήτησε φιλοφρόνως συγγνώμην παρὰ τοῦ ἱατροῦ Ἀντωνίου, ὅτι τὸν ἠνάγκασε νὰ περιμένη τόσον πολὺ, — μὲλις ἡμισυ λεπτόν, — καὶ ὅτι ὁ ἱατρὸς ἐδήλωσεν ἐπίσης, διὰ φράσεως ἰκανῶς πεφυστημένης, πόσον ἔλπιετο ὅτι ἐτάραξε τὸν Σιρ Ἰωάννην εἰς τοσοῦτον ἄκκιρον στιγμὴν. Ἐπὶ τούτοις δὲ, ὁ βαρωνέτος διαμαρτυρήθη, ὅτι ἦτο πάντοτε πρόθυμος εἰς τὴν διαταγὴν τοῦ ἱατροῦ, καὶ παρεκάλεσεν αὐτὸν νὰ καθίσῃ ἐπὶ ἡλθε δὲ μακρὸς ἀγὼν, περὶ τοῦ τίς πρώτος νὰ καθίσῃ, καταλήξας ἐπὶ τέλους εἰς τὸ σύγχερον καθίσμα καὶ τῶνδύο.

Ἐκπληρῶ εὐάρεστον ἀληθῶς καθῆκον, ἤρχισε λέγων ὁ ἱατρὸς μετὰ τινος ἐμφράσεως, φέρων εἰς ὑμᾶς εὐχαρίστους εἰδήσεις περὶ τῆς ἀρρώστου μας. Ἡ μὲς Δάβεν εἶνε θαυμασία σήμερον.

Χαίρω νὰ σὰς ἀκούω, ἀπήντησεν ὁ Σιρ Ἰωάννης μετὰ μεγάλης προσηνείας· μολονότι ἀληθῶς θὰ ἐξεπληττόμην ἂν μοῦ ἐφῆρτε ἐναντίας εἰδήσεις, μεθ' ὅλην τὴν ἐπιτηδειότητα καὶ τὴν ἐπιμέλειαν, τὴν ὁποῖαν ἀνεπτυξάτε κατὰ τὴν θεραπείαν σας.

Ὁ Ἀντώνιος προσεπάθησε νὰ εἶπῃ ἐν τῷ μεταξὺ λέξεις τινάς, ἵνα ζητήσῃ τὴν παῦσιν τῶν φιλοφρονημάτων.

Ὁχι, ὄχι, ἐξαικολούθησεν ὁ Σιρ Ἰωάννης, ἐπιτρέψατέ μοι νὰ ἐπιμείνω εἰς ὅ,τι λέγω. Γνωρίζω τί σὰς ὀφείλω, καὶ ποῖαν ἀξίαν ἔχει ὁ καιρὸς σας, καὶ θὰ πράξω ὅ,τι μοῦ εἶνε δυνατόν διὰ νὰ σὰς ἀποδείξω πῶς ἐννοῶ ἀμφοτέρω.

Μήπως αὐτὸς ὁ Don Magnifico¹ σκοπεύει νὰ μοῦ πληρῶσῃ τὰ κηθήματα τῆς κηθάρης καὶ τὰς περὶ βοτανικῆς διαλέξεις; διελογίσθη ὁ Ἀντώνιος.

Καὶ τοῦτο σκερθεῖς συνωφρῶθη καὶ ἀπήντησε ξηρῶς·

Ἐξογκώνετε, κύριέ μου, καὶ τὰς ἐκδουλεύσεις μου καὶ τὴν ἀξίαν τοῦ καιροῦ μου. Ὁ καιρὸς μου δὲν ἔχει μεγάλην ἀξίαν· πρὸς ἀποφυγὴν δὲ πάσης παρενοήσεως ἐν τῷ μέλλοντι, καλὸν εἶνε νὰ σὰς εἶπω ἀπὸ τοῦδε, ὅτι ἐκ δέκα ἐπισκέψεών μου αἱ ἐννέα δὲν εἶνε ἱατρικαί, καὶ ἐπομένως δὲν ὑπάγονται εἰς πληρωμὴν.

1. Ἀστὴν πρόσωπον τοῦ Ἰταλικῆ μελοδράματος. Σ. τ. Μ.

Ὁ Σιρ Ἰωάννης ἐμόρφασε λίαν δυσάρεστος, καὶ οἱ ῥόθωνές του συνεστάλησαν ὡσεὶ ὄσφρανθέντες δυσώδη ὀσμὴν.

Ὁ Ἀντώνιος ἐξαικολούθησεν·

Ὁ λόγος, διὰ τὸν ὁποῖον σὰς ἐνοχλῶ αὐτὴν τὴν στιγμὴν, ἀναφέρεται εἰς τὴν μὲς Δάβεν. Ἡ κυρία θυγάτηρ σας, ὀφείλω νὰ τὸ ἐμολογήσω, ὑπέστη μετὰ θαυμαστῆς ὑπομονῆς καὶ ἀγγελικῆς ἀγαθότητος τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ μένη κλινῆρης· οὐχ ἦττον ὅμως ἡ δοκιμασία εἶνε σκληρὰ, καὶ θὰ καταστῇ ἐτι σκληροτέρα ἐφ' ὅσον ἐγγίξει ἡ ἐντελής θεραπεία τῆς. Ἐσκέρθην λοιπὸν αὐτὰς τὰς ἡμέρας νὰ εὕρω μέσον τι πρὸς ἀνακούφισίν τῆς. Ἄν ἦτο δυνατόν νὰ κατορθώτουμεν, ὥστε ἡ μὲς Δάβεν νὰ μετακομίζεται πᾶσαν πρωτὴν εἰς αὐτὸν τὸν ἐξώστην, ὅθεν νὰ ἔχῃ μεγαλειτέρην θέαν εἰς τὰ περιχώρα καὶ περισσύτερον καθαρὸν ἀέρα, ὅπου νὰ διασκεδάξῃ ζωγραφίζουσα, καὶ νὰ δέχεται καὶ ἐπισκέψεις, ἂν θέλῃ, νομίζω ὅτι θὰ ἦτο δι' αὐτὴν μεγάλη ἀνακούφισις.

Μεγάλη ἀνακούφισις, βεβαίως, ἐπικνέλαβεν ὁ Σιρ Ἰωάννης.

Ὅ,τι δὲ θὰ ἦτο ἀδύνατον δι' ἐνενήκοντα ἐννέα ἄλλους ἀσθενεῖς, δύναται, νομίζω, νὰ δοκιμασθῇ καὶ νὰ ἐπιτύχῃ εἰς ἀσθεῖν τὸσον ἀνεπτυγμένην, φρόνιμον καὶ εὐπειθῆ, ὡς εἶνε ἡ μὲς Δάβεν.

Δὲν ἠμποροῦμεν νὰ βάλωμεν ἓνα *κακαπὲν* εἰς τὸν ἐξώστην καὶ νὰ τὴν μεταφέρωμεν ἐκεῖ καθ' ἑκάστην;

Καναπὲν ἀπλοῦν δὲν θὰ ἦτο φρόνιμον, ἀπήντησεν ὁ ἱατρὸς. Πρέπει νὰ προσφιλῶμεν τὴν μὲς Δάβεν τοῦ νὰ κτυπήσῃ, ἔστω καὶ δι' ἀκουσίου κινήματος. Νομίζω δὲ ὅτι εὐρον μέσον, διὰ τοῦ ὁποῖου νὰ προληθῇ οἰονδήποτε τοιοῦτος κίνδυνος. Ἰδοὺ, ἐξαικολούθησεν ὁ Ἀντώνιος ὑποβάλλων εἰς τὸν Σιρ Ἰωάννην ἄτεχνόν τι ἰχνογράφημα, τὸ σχέδιον καθίσματος, τὸ ὁποῖον εἶνε ἀμάξιον συγχρόνως καὶ ἀνάκλιτρον, καὶ ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἡ μὲς Δάβεν δύναται νὰ ἐξαπλωθῇ ἐντελῶς· τὸ κοῖλον αὐτὸ, τὸ ὁποῖον ὑπάρχει ἀντιπρὸ ἐστρωμένον μὲ βαμβάκιον, εἶνε προσωρισμένον νὰ κρατῇ τὸν πόδα ἀκίνητον· δύναται δὲ τὸ ὅλον νὰ τεθῇ ἐπὶ τροχῶν, τοὺς ὁποῖους ἡ μὲς Δάβεν νὰ κινή μόνη κατὰ θέλησιν. Ἄν ἐγυρίνατε τὸ σχέδιόν μου, ἠμπορῶ νὰ παραγγείλω ἀμέσως τὴν ἐκτέλεσίν του εἰς λεπτομερῶν τινὰ ἐπιτηδειότατον καὶ φίλον μου (ὁ Σιρ Ἰωάννης ἐκινήθη πῶς πρὸς τὰ ὀπίσω, ἀκούσας τὴν λέξιν ταύτην), τὸν ὁποῖον θὰ ἴδω σήμερον εὐθὺς εἰς τὸ μέρος ὅπου μεταβαίνομεν δι' εἰκοσιτέσσαρας ὥρας.

Ἡ ἰδέα σας εἶνε λαμπρά, εἶπεν ὁ βαρωνέτος· ἀλλ' εἶπε βεβαίως, ὅτι ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς εἶνε ἱκανὸς νὰ τὴν ἐκτελέσῃ καθὼς πρέπει;

Εἶμαι βεβαίως, ἀπήντησεν ὁ ἱατρὸς· εἶνε ἄνθρωπος εὐφρέστατος εἰς τὴν τέχνην του, καὶ ἐλπίζω μάλιστα νὰ βελτιώσῃ τὸ σχέδιόν μου

ὅσον εἶνε δυνατόν. Ὅπωςδῆποτε, δὲν εἶπον ἀκόμη τίποτε περὶ τοῦ πράγματος εἰς τὴν Μὲς Δάβεν, ἐκ φόβου μήπως ἀποτύχῃ αἴρνης τὸ πρᾶγμα, καὶ . . .

Κάλλιστα, διέκοψεν ὁ Σιρ Ἰωάννης, δὲν θὰ εἶπω τίποτε.

Εὐχαριστῶ· τὴν ὅτε ἔχω τὴν ἐγκρισίν σας, εἶπεν ὁ Ἀντώνιος ἐγειρόμενος, μοῦ ἐπιτρέπεται νὰ σὰς ἀπαλλάξω τῆς περαιτέρω ἐνοχλήσεως.

Ἐπιτρέψατέ μοι, εἶπεν ὁ Σιρ Ἰωάννης ἐγειρόμενος καὶ αὐτὸς, νὰ σὰς προσφέρω τὰς εὐχαριστήσεις μου διὰ τὴν μέριμνάν σας. Σὰς εἶμαι ἀπειρῶς ὑπόχρεως.

Ὁ Σιρ Ἰωάννης ἦτο ἀληθῶς εὐλικρινὴς ἐκφράζων τὰς εὐχαριστήσεις του, καὶ τὸ ἦθος αὐτοῦ, προσφέροντος τὰς τελευταίας του λέξεις, ἦτο πρωτοφανὲς διὰ τὸν Ἀντώνιον. Ἡ διαρκὴς ἀνεξαρτησία χαρακτῆρος τοῦ Ἰταλοῦ καὶ ἡ ἀφιλοκερδεία του ἐπεῖραζον καὶ νύχαιστον σνῆμα τὸν ἀλαζονα βαρωνέτον. Ὑπὲρ πάντα τὰ ἀνδρικὰ προτερήματα ὁ Σιρ Ἰωάννης ἐξετίμα φυσικῶς τὴν ὑπερηράνειαν.

Μὰ τὴν ἀλήθειαν, εἶπε καθ' ἑαυτὸν, διευθυνόμενος πρὸς τὸ δωμάτιον τῆς Λουκίας, αὐτὸς ὁ Ἰταλὸς ἔχει κατὰ τι ἀνθρώπου καθὼς πρέπει.

Οὕτως ἀπεχωρίσθησεν ἀλλήλων, κάλλιον διατεθειμένοι ἀμφοτέροι.

Ἡ Λουκία ἐπάρτεν ὅ,τι ἠδύνατο, ὅπως ἀπατῆ τὸν καιρὸν, ἀλλὰ χωρὶς μεγάλης ἐπιτυχίας. Ὅ,τι μεγάλως ἐνδιέφερεν αὐτὴν παρόντος τοῦ Ἀντωνίου, τῆ ἦτο ἐντελῶς ἀδιάφορον ἀπόντος ἐκείνου· καὶ αὐτὸς ὁ οὐρανὸς ἦτο ὀλιγώτερον αἴθριος καὶ ἡ θάλασσα αὐτὴ ὀλιγώτερον κυανῆ. Ἀφῆκε τὸ βιβλίον τῆς καὶ τὰ ἀνθὴ καὶ ἐβουβίσθη εἰς σκέψεις. Οὐδέποτε εἶχεν αἰσθανθῆ τοσαύτην μόνωσιν· καὶ ἐπειδὴ ἡ παρούσα μελαγχολία ἀνακαλεῖ πάντοτε τὴν παρελιούσαν, ἡ μνήμη αἴρνης τῆς μητρὸς τῆς τῆ ἐπανήλθε ζωροτάτη ἐν μέσῳ συγκεχυμένων εἰκόνων καὶ σκέψεων.

Ἡ ἀνάμνησις αὐτῆ προῦξήνησεν ἄλλος βαθὺ εἰς τὴν ταλαίπωρον κόρην· ἠθέλε τις εἶπει, ὅτι πρῶτον οὖν ἀνεκάλυπτεν ὅτι τῆ ἔλειπε καρδία μητρὸς, ἵνα μεταδίδῃ εἰς αὐτὴν τὰ αἰσθημάτά τῆς. Ἔβλεπε ἡ μνήμη τῆς ἐπανήγαγεν αὐτὴν εἰς τὰς σκηνάς τῆς παιδικῆς τῆς ἡλικίας. Ἡ γηραιά τῆς τροφὸς, τὰ παίγνια τῆς, ἡ πρασιά, ὁ κήπος, πάντα ταῦτα διέδωκον πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς, καὶ δάκρυα φλογερὰ κατελείβοντο ἐπὶ τῶν παρειῶν αὐτῆς. Ἡ Λουκία ἦτο λίαν περίλυπος, καὶ ἠρώτα ἑαυτὴν διατί ἦτο τόσον περίλυπος, διατί ἠσθάνετο τοσαύτην μόνωσιν καὶ τοσοῦτον κενὸν περὶ ἑαυτῆν. Οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς ἐδάκρουν, καὶ ἤρχισεν ἐπιθυμοῦσαν νὰ ἤρχετο ἡ Σπερδάντα, ὅπως τῆ εἶπεν ὁ Ἀντώνιος, ἵνα μείνῃ παρ' αὐτῆ ἐπὶ τινὰς στιγμὰς. Ἡ Σπερδάντα μόνη ἠδύνατο νὰ εὐχαριστήσῃ τὴν Λουκίαν κατὰ τὴν προῖαν ἐκείνην, ἡ Σπε-

1. Βασιλικὴ οἰκογένεια τῆς Ἀγγλίας, βασιλεύσασα ἀπὸ τοῦ 1154, καὶ λαβούσα τὴν προσωπειάν ἐξ ἀγγλιστείας πρὸς τὸν γαλλικὸν οἶκον τῶν Ἀβου, ὃν τὸ Phalanges ἦτο ἐπώνυμον. Σ. τ. Μ.

ράντσα, ήτις τόσον διέφερε τῆς Χούτσινς, ἢν οὐδὲ κἀν διελογίσθη ἢ μίς Δάβεν.

Ἡ Σπεράντσα ἐφάνη τέλος πάντων, καὶ ἐκάθισεν ἡσύχως παρὰ τὴν κλίνην τῆς Λουκίας, ὡς συνήθως. Ἡ Λουκία, θεωροῦσα αὐτὴν, εἶδεν ἔχνη δακρύων εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς.

— Ἐκαύσας, Σπεράντσα, τῆ εἶπε· διατί ἔκλαυσας;

Ἡ Σπεράντσα ἠθέλησε ν' ἀρνηθῆ, κινήσασα πρὸς τοῦτο τὴν χεῖρα. Ἡ ταλαίπωρος κόρη! τόσον ἦτο πλήρης ἡ καρδία τῆς, ὥστε ἐξ ἐλαχίστης ἀφορμῆς ἤθελεν ὑπερχειλίσσει. Ἐκυψε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς ἡλακάτης τῆς καὶ ἔμεινε σιωπῶσα.

— Ἐλα πλησίον μου, εἶπεν ἡ Λουκία.

Καὶ ἐλκύνουσα αὐτὴν τρυφερῶς,

— Τί ἔχεις, πτωχή μου κόρη; τὴν ἠρώτησε διὰ φωνῆς ὠπευτικωτάτης.

Ἡ τρυφερά τῆς Λουκίας φωνὴ εἰσέδου μέχρι τῆς καρδίας τῆς πτωχῆς χωρικῆς, ἣτις μὴ δυναμένη νὰ κρατηθῆ ἐπὶ πλέον, ἔκρυψε τὴν κεφαλὴν εἰς τὸ στῆθος τῆς νεαρᾶς ξένης καὶ διεφύλαξε εἰς λυγμούς.

— Εἰπέ μου, σὲ παρακαλῶ, τί ἔχεις; ὥσως ἤμπορῶ νὰ σὲ βοηθήσω, ἐξηκολούθησεν ἡ Λουκία, φιλοῦσα τὴν κεφαλὴν τῆς Σπεράντσας καὶ κλαίονσα μετ' αὐτῆς ἕνα τὴν παρηγορήσει.

— Ὑψαριστῶ, κυρία, εἶπεν ἡ Ἰταλίς διακοπτομένη ὑπὸ τῶν λυγμῶν. Ὁ Θεὸς νὰ σὰς πληρώσῃ τὴν καλωσύνην σου, ἀλλὰ ὁ πόνος μου δὲν ἔχει παρηγορίαν.

Ταῦτα δὲ λέγουσα, ἐξέβαλε τοῦ κόλπου τῆς ἐπιστολὴν, ἣν ἔδωκεν εἰς τὴν Λουκίαν, καὶ καθίσασα πάλιν εἰς τὸ σκαμνίον τῆς ἐκάλυψε τὴν κεφαλὴν διὰ τῆς ποδιᾶς τῆς, καὶ ἤρξατο κλαίονσα ἐν ἀπελπισίᾳ. Ἡ ἐπιστολὴ, καθαρῶς καὶ ἀτρόμως γεγραμμένη, ἐχρονολογεῖτο ἀπὸ τῆς Γενούης καὶ ἔφερεν ὑπογραφήν Βαττίστας διὰ γραμμάτων κολοσσιαίων. Περιεῖχε δὲ τὰ ἐπόμενα:

»Καλή μου Σπεράντσα,

»Χθὲς ἦλθεν ἡ ὑπόθεσις μου εἰς τὸ ἀναθεωρητικὸν συμβούλιον, καὶ ἔδωσα τὰ πιστοποιητικὰ μου, δηλαδὴ τὸ γράμμα τοῦ δημάρχου καὶ τὸ ἄλλο τοῦ ἐφημερίου, ποῦ μοῦ ἔστειλες. Ὁ ἀξιωματικὸς ποῦ τὰ ἐδιάβασε καὶ δὲν ἔκαμνεν ἄλλο παρὰ νὰ διμυλῆ μοναχὸς τοῦ ὄλην τὴν ὥραν, εἶπεν ὅτι αὐτὰ τὰ πράγματα εἶνε ἀνοηστικά. Εἶπε νὰ εὐχαριστήσω μάλιστα τὸ συμβούλιον ὅτι δὲν μ' ἐκῆρυξε λειποτάκτην—ἔτσι τοὺς λέγουν, θαρρῶ—καὶ δὲν μ' ἐτιμώρησε. Ἐπειτα ἔγραψε τ' ὄνομά μου εἰς τὸ μητρώον, καὶ ἔτώρα ἐτελείωσε. Ἐχὼ τέσσαρα χρόνια νὰ ὑπηρέτησω εἰς τὸ βασιλικὸν ναυτικόν. Ἄν ἦτο τὸ πρᾶγμα δίκαιον, δὲν θὰ εἶχα παράπονον. Θὰ σοῦ ἔλεγα: Εἶσαι νέη, εἶμαι κ' ἐγὼ νέος· τέσσαρα χρόνια περνοῦν γρήγορα. Περιμένε με. Ἀλλὰ μοῦ ἐφρόθησαν σκληρὰ καὶ ἄδικα. Καὶ θὰ ἴδωσιν ὅτι ἔκαμαν πολὺ κακὸν λογαρισμὸν. Ἄμα εὖρω εὐ-

καίριαν θὰ φύγω, καὶ θὰ ὑπάγω νὰ εὖρω τύχην κ' εἰς κανένα καλλίτερον τόπον, ποῦ νὰ ἦνε ἡ δικαιοσύνη καὶ διὰ τὴν πτωχὸν καὶ διὰ τὸν πλούσιον. Μὴ με συλλογίζεσαι λοιπὸν πλέον, ἔξω ἂν θέλῃς νὰ με συλλογίζεσαι διὰ φίλον σου χαρμένον. Νὰ σοῦ γράψω, ὅτι ἔχω τὴν καρδίαν μου αἵματωμένην; Ὅχι σὲ κάμω νὰ λυπηθῆς περισσότερον.

»Δὲν σοῦ γράφω λοιπὸν ἄλλο, παρὰ μόνον σ' ἀποχαιρετῶ εἰς αὐτὴν τὴν ζώην. Ἐκαμα ὅτι ἠμπόρεσα διὰ νὰ μείνω καλὸς υἱὸς καὶ νὰ ζήσω μετὸν φόβον τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς Παναγίας. Τί τὸ ὄφελος; Μοῦ ἔρχεται τόρα ν' ἀρχίσω κ' ἐγὼ νὰ βλασφημῶ, νὰ πίνω, νὰ κτυποῦμαι, καθὼς οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς συντρόφους μου, οἱ ὁποῖοι περνοῦν πολὺ καλλίτερα ἀπὸ ἐμένα. Περὶ τὸν νὰ σοῦ γράψω περισσότερα. Ἐχὼ τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἰδικήν μου, καὶ μὴ λησμονῆς καμμίαν φορὰν, ὅταν κάμνης τὴν προσευχὴν σου, τὸν δυστυχισμένον σου

»Βαττίσταν».

»Υ. Γ. Τοὺς χαιρετισμούς μου εἰς τὴν ἀγαπητὴν μητέρα Ῥόζαν καὶ εἰς τὸν καλὸν ἰατρὸν Ἀντώνιον. Ἦθελα νὰ σοῦ σταίλω τὰ μαλλιά σου, ποῦ μοῦ ἔδωκες τὸ βράδυ ὅταν ἤθελα νὰ φύγω διὰ τὴν Μασσαλίαν, καὶ τὸ δακτυλίδι ποῦ ἀλλάξαμεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Παναγίας τῆς Λαμπεδούσας· ἀλλὰ δὲν ἤμπορῶ νὰ τὰ χωρῶ μετ' ἐξ ἡμπορῶ».

Ἡ Λουκία ἐσπόμενος τοὺς ὀφθαλμοὺς τῆς, ἐπιστρέφουσα τὴν ἐπιστολὴν εἰς τὴν Σπεράντσαν, ἣτις ἐξηκολούθει ὀλολύζουσα καὶ στενάζουσα.

Ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Βαττίστα, καίτοι ἰκανῶς σαφῆς, κατέλιπε σκοτεινὰ πολλὰ δευτερεύοντα, ὧν ἐπεδίωξε τὴν ἐξηγήσειν ἡ Λουκία, ὡς γυνὴ ἐνδιαφερομένη εἰς πᾶσαν ἐρωτικὴν ἱστορίαν. Ἡ ἐπιθυμία δὲ αὕτη προσκάλεσε πληθὺν ἐρωτήσεων τῆς ἀγγλίδος καὶ ἀποκρίσεων τῆς ἰταλίδος, ἣτις ἀπαντῶσα μετὰ λυγμῶν καὶ δακρύων, καθίστατοὺς λόγους τῆς παθητικῆς μὲν ἀλλ' οὐκ καὶ σαφεῖς.

Τακτοποιοῦντες τὰς ἀπαντήσεις ταύτας, θέλωμεν διηγηθῆ τὴν ἱστορίαν τῆς Σπεράντσας, προσπαθοῦντες νὰ μὴ μεταβάλωμεν κατὰ τὸ δυνατόν τοὺς λόγους τῆς, ἕνα μὴ βλάψωμεν, ὡς ἐφοβεῖτο ὁ ἰατρὸς Ἀντώνιος τὴν ἀπλότητά των καὶ τὴν χάριν.

— Ὁ Βαττίστας, ἤρξατο λέγουσα ἡ Σπεράντσα, ἦτον μοναχογιὸς μίαις πτωχῆς γυναικὸς, τῆς χήρας Σουσάνας· τὴν ἔλεγον χήραν ὁ κόσμος, ἂν καὶ ἔξουσαν ὁ ἄνδρας τῆς, διότι αὐτὸς τὴν ἔφησε μοναχὴν καὶ ἐπῆγε εἰς τὴν Γαλλίαν, ὅταν ὁ Βαττίστας ἦτον δύο χρόνων παιδί. Ἐπειδὴ ἡ χήρα Σουσάνα εἶχε τὸ σπίτι τῆς εἰς τὸ πλάγιμάς, δὲν εἶχαμεν ἀκόμη τὸ ξενοδοχεῖον—ἦμεθα ὄλην τὴν ἡμέραν μαζὺ, ἐγὼ καὶ ὁ Βαττίστας, ὅταν νὰ ἦμεθα ἀδελφοί· μικρὰ παιδιὰ ἦ-

μεθα ἀκόμη, τόσα μόλις—ἡ Σπεράντσα ἔδειξε τὴν τράπεζαν—καὶ ὁ Βαττίστας μ' ἔλεγε γυναικῆ σου κ' ἐγὼ τὸν ἔλεγα ἄνδρα μου. Κάθε κυριακὴν τὸ βράδυ, ὁ Βαττίστας μὲ ἐπερίμενε εἰς τὴν θύραν τῆς ἐκκλησίας, κ' ἐγυρίζαμεν μαζὺ εἰς τὸ σπίτι, καὶ δὲν ὠμιλοῦσεν εἰς κάμμιν ἀλλήν, ἐνθ' τοῦ ὠμιλοῦσαν ὄλαι, διότι—ἡ ἀλήθεια, κυρία—ἦτον τὸ εὐμορφότερον παιδί τοῦ χωριοῦ. Ὅταν ἐμεγάλωσα καὶ ἄρχισα νὰ πηγαίνω εἰς τὸ δάσος, ὁ Βαττίστας ἤρχετο πάντοτε καὶ μὲ προῦπαντοῦσεν εἰς τὰ μισὰ τοῦ δρόμου καὶ μοῦ ἐσήκωνε τὰ ξύλα μου. Ὁλος ὁ κόσμος μὰς εἶχε δι' ἀνδρόγυνο, κ' ἔλεγον πῶς θὰ πανδρευοῦμεν ὅταν ἔλθῃ ἡ ἡλικία μας, ἂν καὶ δὲν ἔλεγε τίποτε δι' αὐτὸ ὁ πατέρας μου οὔτε ἡ μητέρα μου οὔτε ἡ χήρα Σουσάνα. Ὁ Βαττίστας ἀγαποῦσε πολὺ τὴν θάλασσαν, καὶ ἤθελε νὰ ταξιδεύσῃ καὶ νὰ μοῦ μαζεύσῃ χρήματα· ἀλλ' ἀγαποῦσε καὶ τὴν μητέρα του πολὺ, καὶ δὲν ἤθελε νὰ τὴν ἀφήσῃ, ποῦ τὸν εἶχε τὸ μόνον τῆς στήριγμα. Ἐμεινε λοιπὸν εἰς τὸ χωριὸν καὶ ἔγεινε ψαράς. Εὐλογία Θεοῦ, κυρία μου—καὶ αἱ παραιαὶ τῆς Σπεράντσας ἐπορφυρώθησαν ἐξ αἰδοῦς—νὰ τὸν ἐβλεπες πῶς ἐδιοικουσε τὴν βάρκα του· ἦτον ὁ καλλίτερος ναύτης· ὄλος ὁ κόσμος τὸ ἔλεγε. Τὰ χρόνια ἐπέρασεν ἔτσι, ὡς ποῦ ἐπωλήθη αὐτὸ τὸ σπίτι. Ὁ πατέρας μου, ποῦ τὸ εἶχε ἴστω μ' αὐτὸ, καὶ ἐνόμιζεν ὅτι ὁ ἀέρας ἐδῶ θὰ τοῦ ἔκαμνε καλὸν εἰς τὴν υἱεὶάν του, τὸ ἀγόρασε, κ' ἐκαθίσταμεν εἰς αὐτὸ τὸ σπίτι. Ἐνν βράδυ—τὸ ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη ὅταν νὰ ἦτον χθὲς—ὁ πατέρας μου εἶπε τοῦ Βαττίστα:—Ἄφου τὸ σπίτι αὐτὸ θὰ γείνη δικόσου μίαν ἡμέραν, ὅταν πάρῃς τὴν Σπεράντσαν, ἐλπίζω νὰ μὲ βοηθήσῃς νὰ τὸ πληρώσω. Ὅ,τι εἶχα κατὰ μέρος—πρέπεινὰ σοῦ τὸ εἰπῶ νὰ τὸ ἤξεύρης,—πῆγαν εἰς τὴν πρώτην δόσιν, καὶ εἶνε ἀκόμη ἄλλαι τρεῖς, μία κάθε χρόνον. Φρόντισε λοιπὸν νὰ ἐργασθῆς καὶ νὰ μαζεύσῃς χρήματα, διότι δὲν πιστεύω τὸ ξενοδοχεῖον νὰ βγάλῃ μεγάλα πράγματα· ἡ χήρα Σουσάνα θὰ ἔλθῃ νὰ καθίσῃ μαζὺ μὰς· ὥστε δι' αὐτὴν δὲν ἔχεις νὰ φροντίσῃς.

Ὁ Βαττίστας ἐκταχάρη ἀπὸ τοὺς λόγους τοῦ πατέρα μου, διότι ἦτον βέβαιος ὅτι θὰ μὲ πάρῃ μίαν ἡμέραν. Ἐπῆγε ἀμέσως εἰς τὴν Νίκαιαν καὶ ἐναυλώθη εἰς ἕνα καράβι, ποῦ ἔφυγε διὰ τὴν Γένουαν. Ἐπῆγε ἔπειτα εἰς πολλὰ ἄλλα μέρη, καὶ κάθε φορὰν ἤρχετο εἰς τὸ σπίτι καὶ μοῦ ἔφερεν πάντοτε κἄτι τι, καὶ ἔφερεν καὶ ὀλίγα χρήματα τοῦ πατέρα. Μίαν ἡμέραν ὁ πατέρας εἶπε τοῦ Βαττίστα: Ἄν πηγαίνωμεν ἔτσι, θὰ μὰς χρειασθοῦν δέκα χρόνια νὰ πληρώσωμεν τὸ σπίτι. Ἐδανείσθηκα διὰ τὴν δευτέραν δόσιν, καὶ ἡ τρίτη κοντεύει· τί νὰ κάμωμεν;

Ὁ Βαττίστας ἀπεκρίθη, ὅτι ἂν δὲν ἦτον ὁ φόβος τῆς νεοσυλλεξίας, ἤξευρε μέρος βέβαιον διὰ νὰ κερδίσῃ χρήματα, καὶ τὸ εἶπε· ἡ χώρα αὐτὴ

εἶνε ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τῆς γῆς, ὑποκάτω ὑπὸ τὰ ποδάρια μας, καθὼς ἔλεγε ὁ διδάσκαλος τοῦ χωριοῦ. Ἄλλ' ὁ Βαττίστας, ποῦ ἐπῆγε κατόπιν, λέγει πῶς ὅλ' αὐτὰ εἶνε ἀνοηστικά, διότι, ἂν εἶνε ἀλήθεια, πῶς θὰ στέκονται ἐκεῖ οἱ ἄνθρωποι ὀρθοί; καὶ ὅμως στέκονται, βλέπετε.

Καὶ ἡ Σπεράντσα ἐθεώρησε τὴν Λουκίαν, ὡσεὶ εἰποῦσα ἀκαταμάχητον ἐπιχείρησιν.

— Αὕτη δὲν εἶνε ἀπόδειξις, εἶπε μειδιῶσα ἡ Λουκία· ἀλλὰ περὶ αὐτοῦ ὠμιλοῦμεν ἄλλοτε. Ἐξακολούθησε τὴν ἱστορίαν σου.

— Τὸ λοιπὸν, ἐξηκολούθησεν ἡ Σπεράντσα, ὁ πατέρας μου εἶπε τοῦ Βαττίστα:—Ἐσύρεις, ὅτι δὲν ἤμπορῶν νὰ σὲ πιάσουν, διότι εἶνε τὸ ἴδιον ὡς νὰ ἦσιν μονοχογιὸς χήρας.— Ἀλήθεια, εἶπεν ὁ Βαττίστας. Πρέπει ὅμως, καθὼς φαίνεται, νὰ περιμένω ὡς νὰ ἔλθῃ ἡ σειρά μου, νὰ τραβήξω τὸν ἀριθμὸν μου. Ἐτσι, μοῦ εἶπαν, λέγει ὁ νόμος, ὅταν πῆγα εἰς τὴν Γένουαν νὰ βγάλω τὰ χαρτιά μου.— Ἄ! εἶπεν, ὁ πατέρας μου, διὰ τοὺς πτωχοὺς εἶνε πάντοτε ὁ νόμος. Ἄς ἦνε δὲν πειράζει· τρεῖς μῆνες μόνον ἔχεις νὰ περιμένῃς. Ἐπειτα, ποῦ τὸ ἔξυρεις, ἤμπορεῖ καὶ νὰ βγάλῃς καλὸν ἀριθμὸν.— Ὁ Θεὸς νὰ δώσῃ εἶπεν ὁ Βαττίστας.

Ὁ Θεὸς ἦτον καλὸς, κυρία· διότι, ὅταν ἦλθε ἡ ὥρα, ὁ Βαττίστας ἔβγαλε πολὺν μέγαν ἀριθμὸν, καὶ ὁ δήμαρχος τοῦ ἔγραψε ἕνα γράμμα καὶ τοῦ εἶπε ὅτι δὲν θὰ πάγῃ ναύτης. Μ' αὐτὸ τὸ γράμμα ὁ Βαττίστας εἶχε τὴν ἀδειαν νὰ πάγῃ ὑποῦ ἤθελε· ἔτσι ἐταξείδευσε καὶ αὐτὸς καὶ ἔφυγε διὰ τὸν μακρὸν ἐκεῖνον τόπον.

Ἀπὸ τὴν ἡμέραν αὐτὴν ὄλο δυστυχίαι μὰς ἦλθαν. Ἡ χήρα Σουσάνα ἔπεσε ἀρρωστή, καὶ μ' ὄλους τοὺς κόπους τοῦ ἰατροῦ Ἀντωνίου ἀπέθανε εἰς ἕνα μῆνα· τόση λύπη μὲ ἦρε καὶ τόσο κακὸν μοῦ ἦλθε ποῦ ἔπρεπε νὰ τὸ γράψω τοῦ Βαττίστα,—ἀφου μοῦ εἶχε παρηγγείλει νὰ τοῦ γράψω καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ κακὸν—ὥστε ἀρρώστησα κ' ἐγὼ καὶ ἔμεινα ἐξ ἐβδομάδας εἰς τὸ κρεββάτι καὶ δὲν θὰ γλύττωνα βέβαια, ἂν δὲν ἦτον ὁ ἰατρὸς. Μόλις εἶχα σκευθῆ κ' ἐπερπατοῦσα εἰς τὸ σπίτι, κ' εἶνα πρῶτ' περὶ ὁ δήμαρχος καὶ μοῦ λέγει πῶς ἡ ὑπόθεσις τοῦ Βαττίστα εἶνε κἄπως μπερδεμένη, καὶ πρέπει νὰ ἔλθῃ ὁ Βαττίστας νὰ πάγῃ εἰς τὸ ἀναθεωρητικόν, διότι ἀλλῶς θὰ τιμωρηθῆ. Εἰς ὀλίγας ἡμέρας ἐκόλλησαν ἕνα χαρτί εἰς τὴν θύραν τοῦ δημαρχείου καὶ ἕνα ἄλλο εἰς τὸ σπίτι μὰς ποῦ ἐκάθητο ἡ μητέρα τοῦ Βαττίστα ὅταν ἀπέθανε. Αὐτὸ τὸ χαρτί ἐπροσκαλοῦσε τὸν Βαττίσταν νὰ παρουσιασθῆ τὸ συντομώτερον εἰς τὴν ἀρχὴν. Δὲν ἦτον ἀνοησία, ἀφου ὁ δήμαρχος τοῦ εἶχε γράψῃ γράμμα, καὶ τοῦ ἔλεγε πῶς δὲν θὰ τὸν πάρουν; Ἐπειτα, πῶς ν' ἀποκριθῆ ὁ Βαττίστας, ποῦ ἐταξείδευε, καθὼς τὸ ἤξευρεν ὄλος ὁ κόσμος; ὦ!—ἀνερώνησεν ἡ Σπεράντσα, πλήρης ἀγανακτικῆς— Ὅλ' αὐτὰ τὰ ἔκαμαν διὰ νὰ τὸν καταγορήσουν ὕστερα, ὅτι δὲν

ὕπακοι εἰς τοὺς νόμους, καὶ εἰς ὅλ' αὐτὰ εἶχε τὸ χέρι του χωρὶς ἄλλο ὁ διοικητὴς τοῦ Σάν-Ρέμο.

— Πῶς! ὁ διοικητὴς τοῦ Σάν-Ρέμο; ἠρώτησεν ἐκπληκτικὸς ἡ Λουκία.

— Πρέπει νὰ σὰς εἰπῶ, ἐξηκολούθησεν ἡ Σπεράντσα, ὅτι αὐτὸς ὁ διοικητὴς εἶχε πολλὴν ἐξουσίαν μὲ τὸν Βαττίστα. Μίαν φορὰν εἶχε νὰ δώσῃ τραπέζι, καὶ παράγγειλε τοῦ Βαττίστα ἕνα ὠραῖο ψάρι. Ὁ Βαττίστας τὸ ἐπίασε καὶ τοῦ τὸ πῆγε, ἀλλ' ἀντὶ νὰ τὸν καλοπληρώσῃ καὶ νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ, τοῦ ἔδωκεν μόνον τὴν μισὴν τιμὴν· τότε ὁ Βαττίστας ἐθύμωσε κ' ἐρύψε τὸ ψάρι εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ τὸ γέφυμα ἐγάλασε. Ὅταν ὁ διοικητὴς τὸ ἔμαθε, ἐθύμωσε φοβερά, καὶ εἶπε πῶς ὁ Βαττίστας θὰ τοῦ τὸ πληρώσῃ μίαν ἡμέραν. Καὶ ὅ,τι εἶπε τὸ ἔκαμε.

Ὁ καιρὸς ἐπενοῦσε καὶ δὲν ἤξεύραμεν ὁ Βαττίστας τί γίνεται. Ἀπὸ τὸ ξενοδοχεῖον ἐκερδίσαμεν ὀλίγα πράγματα· ὁ πατέρας μου ἐγένετο καθ' ἡμέραν πλέον ἀδύνατος καὶ πλέον παράξενος, καὶ ἐστέναζεν ὀλον κ' ἐπαρκαπονεῖτο ὅτι δὲν ἐμάνθανε διὰ τὸν Βαττίστα, ὅτι δὲν εἶχε νὰ πληρώσῃ τὸ χρέος του, καὶ πότε τοῦτο καὶ πότ' ἐκείνο, ὥστε καὶ αὐτοὶ τοῦ ἤρχοντο εἰς τὸ ξενοδοχεῖον τοῦ ἐβαρύνθησαν σιγὰ σιγὰ κ' ἐπαυσαν νὰ ἔρχωνται· τὰ ὀλίγα τοῦ ἐδούλαμεν, τὰ ἐξοδεύσαμεν εἰς κρέας καὶ κρασί διὰ τὸν ἄρρωστον. Εἶχε κακὴν ἀρρώστιαν, κυρία· εἶχε ἕνα πουλὶ εἰς τὸ στομάχι του.

— Τί πράγμα; ἀνεφώνησεν ἡ Λουκία.

— Ἐνα πουλὶ κυρία μου, τοῦ ἐπαυγόν ὅ,τι ἐκατάπινεν ὁ ἄρρωστος. Ῥωτήσατε τὸν ἱατρὸν καὶ θὰ σὰς τὸ ἐξηγήσῃ. Ὡς τὰ ὕστερα καταντήσαμεν τόσον πτωχοὶ, ποῦ ἔπρεπε νὰ πηγαίνω δύο φορὰς τὴν ἡμέραν εἰς τὸ δάσος, καὶ μὲν ἐκερδίξω ν' ἀγοράζω ὀλίγον κρέας καὶ ὀλίγον κρασί διὰ τὸν γέροντα. Χωρὶς τὸν ἱατρὸν Ἀντώνιον, ποῦ μὰς ἐβοήθησεν, ἴσως νὰ ἦτον ὁ ἄγγελος τοῦ σπιτιοῦ μας, δὲν ἤξεύρω τί θὰ ἐγίνετο. Τέλος πάντων ὕστερ' ἀπὸ ἕξ μῆνες, ἦλθε γράμμα τοῦ Βαττίστα. Ἦτον πολὺ λυπητὸν γράμμα, διότι ὅταν τὸ ἔγραψεν ὁ πτωχός, εἶχε μάθει τὸν θάνατον τῆς μητέρας του· ἀλλὰ μὲν τὸ τοῦτο ἡμεῖς ἐχαρήκαμεν ὅταν τὸ ἐλάβομεν, διότι μὰς ἔδωσε θάρρος. Μὰς εἶχε γράψῃ καὶ ἄλλα, χωρὶς νὰ τὰ λάβωμεν. Μὰς ἔλεγε, ὅτι ἦτον καλὰ, ὅτι εἶχε οἰκονομήσει κάμποσα χρήματα, ὅτι ἦτον βέβαιος νὰ τὰ διπλασιάσῃ εἰς ὀλίγον καιρὸν, καὶ ὅτι θὰ ἐπάστρεψε γρήγορα νὰ γίνωμεν ὅλοι εὐτυχεῖς. Ἐλαύσαμεν ἀπὸ τὴν χαρὰν μας, καὶ ὁ πατέρας μου κατάκοιτος εἶπε μέσα ἀπὸ τὴν καρδίαν του: Τώρα πάρε με Θεέ μου ἂν ἦνε τὸ θέλημά σου· ἡ κόρη μου δὲν θὰ μείνῃ εἰς τοὺς πέντε δρόμους.

Ἐπὶ ὕστερα ἀπὸ μίαν ἐβδομάδα, ἐξηκολούθησεν ἡ Σπεράντσα, σπογγίζουσα τοὺς ὀφθαλμούς, ἐθάψαμεν τὸν πτωχὸν μου τὸν πατέρα... Ἄχ,

κυρία! πῶς ἐμετρούσαμεν τὰς ἡμέρας! Ἐπέρασαν ἕξ μῆνες, ἐπτὰ, ὀκτώ, ἐννέα, δέκα, καὶ ὁ Βαττίστας δὲν ἐφαίνετο. Μίαν βραδυὰν, τὴν περασμένην μάρτιον, ἦτον τρικυμία φοβερά· ἡ μητέρα μου κ' ἐγὼ ἐκαθήμεθα εἰς τὰ σκοτεινὰ, διὰ νὰ οἰκονομήσωμεν τὸ λάδι. Τὰ ὀλίγα μας τρόφιμα ἐπλησίαζαν νὰ τελειώσῃ, καὶ χρήματα ν' ἀγοράσωμεν ἄλλα δὲν εἶχαμεν. Ὁ ἀέρας ἐσφύριζε, καὶ ἡ θάλασσα ἐμούγκριζε ὡσάν θηρίον ἄγριον, κ' ἐγὼ ἐσυλλογιζόμην τοὺς πτωχοὺς ναύτας ποῦ ἐταξείδευον, ὅταν ἀκούω ἕξαφνα βήματα εἰς τὸν κῆπον. Ἡ καρδιά μου κτυπᾷ, τρέχω ὡσάν τρελλὴ εἰς τὴν θύραν... Ἦτον ἐκεῖνος! εἶχ' ἀναγνωρίσει τὸ βῆμά του. Ἐπεσα εἰς τὴν ἀγκυλιά του· Θεέ μου, τί εὐλογημένη ὥρα! Ἐλησμένησα ὅλην μου τὴν λύπην, ἐπέταξεν ὅλη μου ἡ δυστυχία, ἦτον ἐκεῖ, ἐμπροστίαν μου, τὸν ἔβλεπα. Ἄχ! τί ἤθελεν ὁ Θεὸς νὰ μ' ἀφήσῃ νὰ ἰδῶ τὸν παράδεισον, καὶ νὰ μοῦ τὸν πάρῃ πάλιν ὀπίσω;— ἡ μητέρα μου κ' ἐγὼ ἐτρελλάθημεν ἀπὸ τὴν χαρὰν μας.

» Ἀλλοίμονον! πῶς ἐπέρασε εἰς τὴν στιγμήν ἡ χαρὰ μας! Ὅταν ἀνάψαμεν τὸν λύχνον, εἶδαμεν πόσον λύπην εἶχε τὸ πρόσωπον τοῦ Βαττίστα. Ὁχρὸς, σκυθρωπός, ἰσχνός, μὲ κομμένα μάτια, εἶχε καὶ τὸ χέρι του κρεμασμένο.

— Τί εἶνε; ἠρώτησα κ' ἔτρεμα.

— Ἐναυάγησαμεν, μοῦ εἶπε. Ἐναυάγησαν ὅλοι οἱ δυστυχεῖς σύντροφοί μου, ἕξω ἀπ' ἐμὲ κ' ἔναν ἄλλον. Ὅ,τι εἶχα τὸ ἔμασα.

Καὶ ἄρχισε νὰ κλαίῃ. Ἐνόμιζα ὅτι θὰ σχισθῆ ἡ καρδιά μου. Ἐλυσα τὸ μανδύλι ποῦ εἶχε δεμένον τὸ χέρι του, καὶ τὸ εἶδα καταιματωμένον. Ἐμείνα βωβὴ, δὲν ἠμποροῦσα νὰ κινήθω, καὶ ἡ μητέρα μου ἡ πτωχὴ ἐπῆγε κ' ἔφερε τὸν ἱατρὸν Ἀντώνιον. Ἄρα ἤκουσα τὴν φωνὴν του, ἐπαρηγορήθηκα· εἶπα, θὰ μὰς βοηθήσῃ. Ὅταν ἔχη κανεὶς λύπην, καλὴ μου κυρία, ἡ φωνὴ τοῦ φίλου κανεὶς πολὺ καλὸν, προσέθηκε τὸ ἀγαθὸν πλάσμα, μεγάλην καταβάλλουσα προσπάθειαν, ἵνα κρατήσῃ τὰ δάκρυά της. — Ὁ ἱατρὸς ἔδωσε τὴν πληρῆν τοῦ Βαττίστα, καὶ μ' ἐπαρηγόρησεν ὅσον ἠμπόρεσε. Ἐπρεπε νὰ χαροῦμεν, μὰς εἶπε, διὰ τὸ καλὸν ποῦ μὰς ἔμενε· τί θὰ ἐγίνετο, ἂν ἐχάνετο καὶ ὁ Βαττίστας μὲ τοὺς ἄλλους; τὰ χρήματα δὲν κάμνουν τὴν εὐτυχίαν. Κ' ἐγὼ καὶ ὁ Βαττίστας ἤμεθα νέοι, κ' ἔπρεπε νὰ δουλεύσωμεν καὶ νὰ εὐχαιριστήσωμεν τὸν Θεὸν ὅτι μὰς ἐρύλαξε τὸν ἕνα διὰ τὸν ἄλλον.

Ὅταν ἤκουσα τοὺς καλοὺς αὐτοὺς λόγους, ἐπῆρα θάρρος. Ὁ ἱατρὸς ἐκάθισε τότε μαζὺ μας, καὶ ὁ Βαττίστας μὰς ἐδιηγήθη τὸ ναυάγιόν του. Ὁμιλήσαμεν πολλὰ ἄλλα πράγματα ὡς τὸ μεσονύκτιον, καὶ τότε ὁ ἱατρὸς, ἐπειδὴ ὁ Βαττίστας δὲν εἶχε ποῦ νὰ κοιμηθῆ, τὸν ἐπῆρε μαζὺ του εἰς τὸ σπῆτι του.

» Τὸ πρῶτ' ἤμουν βεβαίως, ὅτι ὁ Βαττίστας θὰ

μὰς ἤρχετο ἐνωρίς. Δι' αὐτὸ μοῦ ἐφάνη παράξενον, ὅταν ἤλθαν ὀκτὼ καὶ δὲν τὸν εἶδα. Ἀλλὰ ὁ νοῦς μου δὲν ἔβαζε κακὸν, ὅταν ἕξαφνα εἶδα τὸν ἱατρὸν καὶ ἤρχετο μόνος του, καὶ ὅταν ἐπλησίασεν ἐνόησα ὅτι μοῦ ἔφερε κακὰς εἰδήσεις. Ὅταν ἐμβῆκε, μοῦ εἶπεν εὐθύς ὅτι τοῦ Βαττίστα τοῦ ἐμήνυσαν κ' ἐπῆγε εἰς τὸ Σάν-Ρέμο διὰ τὴν κατάταξίν του, ἀλλὰ ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ ἀνησυγῶ καὶ νὰ ἐτοιμασθῶ μὲ τὴν μητέρα μου νὰ ὑπάγωμεν μαζὺ του εἰς τὸ Σάν-Ρέμο. Τί νὰ κάμωμεν! Ἐπῆγαμεν. Ἐζήτησαμεν νὰ ἰδοῦμεν τὸν διοικητὴν· δὲν μὰς ἐδέχθη, οὐδὲ μὰς ἄφησε νὰ ἰδοῦμεν τὸν Βαττίστα. Μὰς εἶπαν μόνον, ὅτι κατὰ τὸν νόμον ὁ Βαττίστας ἔπρεπε νὰ ὑπηρετήσῃ εἰς τὸ βασιλικὸν ναυτικόν, ἐπειδὴ ὁ πατέρας του ζῆ, ἀδιάρητον ἂν τὸν ἄφησε δύο χρόνων παιδί. Τὸν ἐπῆραν λοιπὸν εἰς τὴν Γένοικαν μὲ συνοδείαν, καὶ ἀπ' ἐκεῖ εἰς τὸν ναύσταθμον, καὶ ἀπὸ τότε δὲν τὸν ἄφησαν πλέον νὰ ἐβγῇ.

— Καὶ τί διαφορὰ θὰ ἦτον, ἠρώτησεν ἡ Λουκία, ἂν εἶχεν ἀπολάνει πραγματικῶς ὁ πατήρ σου;

— Ἄχ, κυρία μου, . . . δὲν θὰ τὸν ἐπαιρναν ναύτην! Ὁ μοναχογιὸς τῆς χήρας ἐξαιρεῖται. Ὁ νόμος, βλέπετε, συμπαθεῖ ἐκεῖνον ποῦ δὲν ἔχει πατέρα· καὶ μήπως ὁ θάνατος μόνος κάμνει τοὺς ὀρφανούς; Ἀλλὰ τί νὰ κάμῃ κανεὶς τὰ λόγια, ἀφοῦ ὁ νόμος εἶνε δυνατὸς μόνον διὰ τοὺς πτωχοὺς; Ὁ Βαττίστας εἶνε καταδικασμένος, καὶ . . . (ἡ Σπεράντσα κατέβαλε βιαίαν προσπάθειαν ὅπως κρατήσῃ τὴν συγκίνησίν της, καὶ εἶτα ἐξηκολούθησε βραδέως καὶ σοβαρῶς.) Τέλος πάντων, ἂς γείνη, ἀφοῦ πρέπει. Τὰ ὑποφέρω ὅλα, χωρὶς νὰ παραπονείθω. Δὲν εἶνε ὅλοι γεννημένοι διὰ τὴν εὐτυχίαν. Ἄν ἦνε γραμμένον νὰ μὴ γείνω ποτὲ γυναικίαν τοῦ Βαττίστα, ἂς γείνη τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. . . ἠμπορῶ νὰ τὸν ἀρνηθῶ εἰς αὐτὴν τὴν ζώην, ἀλλὰ δὲν ἠμπορῶ, ὄχι, (καὶ ἡ ταλαίπωρὴ Σπεράντσα διεβράχη εἰς λυγμούς) δὲν ἠμπορῶ νὰ συλλογιζόμαι ὅτι θὰ πάρῃ κακὸν δρόμον, ὅτι αὐτὸς, τὸ καλὸν πλάσμα τοῦ Θεοῦ, θὰ πάγῃ ἐναντίον του, καὶ ὅτι θὰ χωρισθῶμεν εἰς τὴν ἄλλην ζώην. Αὐτὸ μοῦ σχίζει τὴν καρδίαν μου, καὶ μὲ κάμνει τρελλήν. ὦ, ὄχι, ὄχι! ὁ Θεὸς δὲν θὰ τὸ συγχωρήσῃ!

Πρῶτον τότε ἡ Λουκία ἐγνώριζεν ὀδύνην τῆς καρδίας. Πρῶτον τότε ἡ ἀνάγκη, ἡ ἐνδεικία, ἡ ἀγωνία—ἰδέει τέως ἀρηρημέναι δι' αὐτήν—ἠγείροντο πρὸ αὐτῆς ἐν πάσῃ αὐτῶν τῇ σπαρακτικῇ πραγματικότητι. Ἄς φαντασθῆ ὁ ἀναγνώστης ὁποῖους θησαυροὺς συμπαθείας ἐξήγειρεν ἡ λυπηρὰ αὐτὴ διήγησις ἐν τῇ ἀγαθῇ ψυχῇ τῆς Λουκίας, καὶ ὁποῖους προσηναῖς λόγους, ὁποῖας θωπείας καὶ ἐκθύμους ὑποσχέσεις ἀρρώγιος ἐπεδαψίλευσεν ἡ εὐαίσθητος νεῆνε εἰς τὴν ταλαίπωρον ἰταλίδα.

— Γνωρίζετε ἴσως τὸν βασιλέα! εἶπεν ἡ Σπεράντσα, ὑψούσα αἶφνης ἐπὶ τὴν Λουκίαν τοὺς με-

γάλους μέλανας ὀφθαλμούς της, πλήρεις ἐλπίδος.

— Ὅχι, εἶπεν ἡ Λουκία. Διατί;

— Διότι, ἀπήντησεν ἡ πτωχὴ κόρη, ἂν ἠμπορούσατε νὰ τοῦ διηγήθητε τὴν ἱστορίαν τοῦ Βαττίστα, εἶμαι βεβαίως ὅτι θὰ μὰς ἐλυπέιτο. Ἄχ! νὰ ἠμπορούσατε νὰ τὸ μάθῃ ὁ βασιλεὺς! Αὐτὸς ποῦ εἶνε τόσον μεγάλος εἰς τὸν θρόνον του, δὲν θὰ ἤθελε νὰ ἦνε δυστυχεῖς ἄνθρωποι μικροὶ καὶ πτωχοί.

— Ἄν δὲν ἠμποροῦμεν νὰ ὀμιλήσωμεν τοῦ βασιλέως, εἶπεν ἡ Λουκία, ἠμποροῦμεν νὰ τοῦ γράψωμεν, νὰ τοῦ στειλωμεν δηλ. ἀναφορὰν.

— Δὲν θὰ κάμῃ αὐτὸ τίποτε, ἀπήντησεν ἡ ἰταλίς μετ' ἀπολαβῶνσεως. Αἱ ἀναφοραὶ τῶν πτωχῶν δὲν πηγαίνουν ποτὲ εἰς τὸν βασιλέα· οἱ κακοὶ του σύμβουλοι τὰς ἐμποδίζουν.

— ἴσως ὅμως εὐρωμεν κανένα, παρατήρησεν ἡ Λουκία, ὅστις νὰ μὰς ὑποσχεθῆ νὰ ἐγχειρίσῃ τὴν ἀναφορὰν.

Ἡ Σπεράντσα ἔπεισε τὴν κεφαλήν. Πρόδηλον ἦτο ὅτι ἐρρόνει περὶ τῶν ἀναφορῶν ὅ,τι καὶ ὁ ἱατρὸς Ἀντώνιος.

— Ἐνωικ σου, καὶ θὰ εὐρωμεν μέσον, εἶπεν ἡ Λουκία. Θὰ ἐρωτήσω τὸν ἱατρὸν τί πρέπει νὰ κάμωμεν.

Αἱ δύο νεάνιδες παραδέχθησαν τὴν ἰδέαν ταύτην. Ἡ Σπεράντσα εἶχε προφανῶς πολὺ μεγαλειτέρην πεποιθήσιν εἰς τὸν ἱατρὸν Ἀντώνιον ἢ εἰς τὴν ἀναφορὰν.

Ἡ Λουκία ἐσυλλογίσθη ἐπὶ μακρὸν τὴν ἱστορίαν τῆς Σπεράντσας, προσδοκῶσα ἀνυπομόνως τὴν ἐπαύριον, ἵνα ἐρωτήσῃ τὸν ἱατρὸν περὶ τοῦ πρακτέου. Ἠρχίζε δὲ κατόπιν ἀναλογιζομένη μετ' εὐχαριστήσεως τὴν εἰς τὸ μικρὸν ἐμείνον δρᾶμα μετοχῆν τοῦ ἱατροῦ, καὶ πρέπει νὰ ἐμολογήσωμεν, ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ ἀγγέλου, ὅπερ εἶχε δώσει αὐτῷ ἡ Σπεράντσα δὲν τῇ ἐφάνη ὑπερβολικὸν οὐδ' ἐξ ἐνθουσιασμοῦ προερχόμενον. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς τῇ ἐφαίνετο γεννηθεὶς πρὸς ἀγαθοποιεῖαν, καὶ ἤρχισε νὰ ἐννοῇ, πῶς ἂν ἦ ἀνώτερος καὶ διακεκριμένος ὡς τὸν Ἀντώνιον ἠδύνατο ν' ἀρκεῖται εἰς τὴν σημερινὴν αὐτοῦ τύχην. Μετ' ὀλίγον ἡ Λουκία ἀπεπληκνήθη εἰς ἀδιεξίτητον δαίδαλον συλλογισμῶν καὶ σκέψεων, εἰς ὃν δὲν θέλομεν παρακολουθήσει αὐτήν, καὶ τοῖς αἰ σκέψεις ἐκεῖναι τὴν διεσκέδασαν πολὺ περισσότερο τοῦ Μαντζόνι καὶ τῆς κιθάρας, καὶ ἔφεραν αὐτὴν ἀνεπαισθητῶς εἰς τὸ τέλος τῆς ἡμέρας, πολὺ εὐχεστότερον ἢ ὅσον προσεδόκα. Καὶ ὁ Σὴρ Ἰωάννης αὐτῆς, ὅτε ἦλθε τὸ βράδυ νὰ τὴν ἰδῇ, ἐφαίνετο φαιδρότερος καὶ εὐτυχέστερος ἢ οἰκνῆτοτε ἄλλην ἡμέραν ἀπὸ τῆς ἐν τῷ πανδοχείῳ ἐγκαταστάσεώς του τὴν φαιδρότητα ἐκείνην καὶ ἱλαρότητα ἀπέδωκεν ἡ Λουκία κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὸ φιλόστονον πρωτὸν διάβημα τοῦ ἱατροῦ. Ἀλλ' ἐπειδὴ ὁ Σὴρ Ἰωάννης δὲν ἔπαυεν ἐγκαθιδρύων τὴν τέχνην τοῦ πρώην μαγείρου τοῦ ἐπισκόπου τῆς Ἀλπέγκας,

κλίνομεν νά πιστεύσωμεν, ὅτι μάλλον τὸ πρὸ μι-
κροῦ γευμά του ἤτο ἀροσιμὴ τῆς αἰσιοδοξίας τοῦ
βρωμένου.

[Ἐπειτα συνέχισεν.]

ΑΙ ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ ΕΝ ΑΓΓΛΙΑΙ

Συνέχισμα· ἐστὶ σελ. 309.

Ἄλλ' ἐκτὸς τῶν διαφόρων εἰδῶν ἐφημερίδων,
ἅτινα ἀνεφέραμεν, ὑπάρχουσιν ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ αἱ
εἰδικαὶ ἐφημερίδες, αἱ περὶ ὠρισμένης τινὸς ἐπι-
στήμης ἢ τέχνης πραγματευόμεναι, καὶ πρὸς ταύ-
ταις αἱ εἰκονογραφικαὶ ἐφημερίδες, αἵτινες σπου-
δαιότατην κατέχουσι θέσιν ἐν τῷ οἰκογενειακῷ
βίῳ. Ἐπειτα ἔρχεται ἡ κομικὴ καὶ ἡ σατυρική
δημοσιογραφία, ἣτις αὐτὴ καὶ μόνη δύναται νά
γείνη ἀντικείμενον μακρᾶς μελέτης· αὕτη, παρα-
βαλλομένη πρὸς τὰς τοῦ αὐτοῦ εἴδους εὐρωπαϊ-
κὰς ἐφημερίδας, ἔχει τὸ μέγα πλεονέκτημα ὅτι
οὐδέποτε προσκρούει εἰς τὴν καλαισθησίαν, χω-
ρὶς ἐν τούτοις καὶ νά θυσιάζῃ οὐδὲν τῶν δικαιο-
μάτων καὶ τῶν καθηκόντων τῆς αὐστηρᾶς κρι-
τικῆς. Ἀποφεύγουσα τὰς πικρὰς καὶ κακεντρε-
χεῖς προσβολὰς, ζητοῦσα δὲ μόνον νά διασκε-
δάσῃ καὶ διδάξῃ τὸν ἀναγνώστην, διακρίνεται
διὰ τὴν ἰδιάζουσαν τέχνην, μεθ' ἧς κατορθοῖ νά
παραστήσῃ πολιτικὴν τινα περίστασιν διὰ μιᾶς
εἰκονογραφίας ἠχητικῆς ἅμα καὶ εὐφροῦς, νά δια-
κρίνῃ καὶ καυτηριάσῃ τὰ κοινωνικὰ γέλοια καὶ
ἄτοπα. Διὰ τοῦτο δὲ καὶ οἱ διασημότεροι τῆς
Ἀγγλίας κάλαμοι δὲν ἀπηξίωσαν, περιστάσεως
τυχοῦσης, νά παράσχωσιν αὐτῇ τὴν συνδρομὴν
τῶν.

Ἡᾶσα αὕτη ἡ ποικιλία ἀποτελεῖ σύνολόν τι
ἐπιβλητικὸν ὅσον ἐν οὐδενὶ ἄλλῳ τόπῳ, διὰ τε
τὸν ἀριθμὸν καὶ διὰ τὴν ἀξίαν καὶ τὸ κύρος. Αἱ
ἐν Λονδίῳ ὑπάρχουσαι ἐφημερίδες ἀριθμοῦνται
μόνον εἰς 364· ἀλλ' αἱ ἐν τῇ λοιπῇ Ἀγγλίᾳ ἀ-
νέρχονται εἰς τὸν ἀριθμὸν 1,065, αἱ ἐν Σκωτίᾳ
εἰς 172, αἱ ἐν Ἰρλανδίᾳ εἰς 149, αἱ ἐν Οὐαλλίᾳ
εἰς 65 καὶ εἰς 20 αἱ ἐν ταῖς μικραῖς νήσοις. ἤτοι
ἐν ὅλῳ εἰς 1,835 καθ' ὅλον τὸ ἠνωμένον βασι-
λεῖον. Καὶ εἰς τὸ ἄθροισμα δὲ τοῦτο πάλιν δὲν
περιλαμβάνονται ἡ αἱ κυρίως ἐφημερίδες, οὐχὶ δὲ
καὶ τὰ περιοδικὰ καὶ αἱ λεγόμεναι ἀποθηκαὶ ἢ
συλλογαὶ (magazines), ἅτινα ἀριθμοῦνται εἰς
1,090.

Τὰ φύλλα τοῦ εἴδους τούτου κατέχουσι θέσιν
μεταξὺ τῶν περιοδικῶν καὶ τῶν ἰδίως ἐφημερί-
δων. Εὐωνότερα ἔντα τῶν περιοδικῶν, διότι ἡ
τιμὴ αὐτῶν δὲν υπερβαίνει τὸ σελλίניον, ἐνῶ ἡ
τῶν περιοδικῶν ποικίλλει ἀπὸ 2 μέχρις 6 σελλι-
νίων κατὰ τεῦχος, παρέχουσι εἰς τὴν φιλολο-
γίαν χώρον, ἐν αὕτῃ δὲν δύναται νά εὕρῃ οὔτε
εἰς τὴν ἐφημερίδα οὔτε εἰς πολιτικὰ περιοδικὰ
συγγράμματα. Οὕτω αὐταὶ εἶνε αἱ δημοσιεύου-
σαι τὰ μυθιστορήματα τῶν γνωστοτέρων συγ-
γραφέων, ὅπως αἱ γαλλικαὶ ἐφημερίδες ἐν ἐπιφυλ-

λίδι, πρὶν ἐκδοθῶσιν εἰς βιβλίον. Ποικίλη δὲ ἄλλη
ἴλη, οἷον διηγήματα, μελέται ἐπιστημονικαί, κρι-
τικαί, οἰκονομολογικαί, ἄρθρα εὐτρόπελα καὶ λοι-
πὰ ἀποτελοῦσι τὸ σύνθημα πρόγραμμα τῶν ἐξαι-
ρέτων τούτων δημοσιεύσεων· τὰ σπουδαιότερα δ'
αὐτῶν δημοσιεύματα, ὡς καὶ τὰ τῶν περιοδικῶν,
ὑποδεικνύουσιν τακτικῶς εἰς τὸ κοινὸν αἱ καθη-
μεριναὶ ἐφημερίδες. Καθὼς δὲ αὐταί, οὕτω καὶ
ἐκεῖναι, δὲν ἔχουσι σχεδὸν συνδρομητὰς, ἀλλὰ
συνήθως πωλοῦνται κατὰ φύλλον, τινὲς δὲ κατὰ
δεκάδας χιλιάδων. Παρὰ τοῖς Ἀγγλοῖς ἔτιος ὑ-
πάρχει ὁ βουλούμενος νά γείνη συνδρομητὴς εἰς
φύλλον τι ἡμερήσιον, ἑβδομαδιαῖον, ἢ μηνιαῖον,
νά προμηθεύηται αὐτὸ παρά τινος βιβλιοπώλου.
Πάντα δὲ, μηδ' αὐτῶν τῶν «Καιρῶν» ἐξαιρου-
μένων, οὗς δύναται τις νά λαμβάνῃ κατὰ πᾶσαν
πρωτὴν ἀντὶ 10 λεπτῶν διὰ μίαν ὥραν, δίδονται
καὶ ἐπ' ἐνοικίῳ ὑπὸ τῶν ἐφημεριδεμπόρων ἢ βι-
βλιοπωλῶν. Τὴν ὑπηρεσίαν τῆς μεταφορᾶς αὐτῶν
καὶ ἀκαταπαύστου ἀνταλλαγῆς ἀπὸ μέρους εἰς
μέρος ἐκτελοῦσι συνήθως παιδία ἡλικίας κατω-
τέρης τῶν δώδεκα ἐτῶν, τὰ παιδία δὲ ταῦτα ἀ-
ποτελοῦσι τάξιν τινὰ ἰδιαζόντως νοήμονα καὶ
δραστηρίαν. Γνωστὸν δ' ὑπάρχει ὅτι ἐκ τῶν
τάξεων αὐτῶν ἐξήλθον ἐν ταῖς ἠνωμέναις Πολι-
τείαις ὁ περιώνυμος Ἐδίσων.

Δύσκολον εἶνε νά ὀρίσῃ τις τὴν θέσιν τοῦ δη-
μοσιογράφου ἐν τῇ ἀγγλικῇ κοινωνίᾳ· τόσον δύ-
σκολον, ὥστε ὁ Βούρκε, ὅπως ἐπιτύχῃ τούτου,
ἠναγκάσθη νά ἐπινοήσῃ νέαν λέξιν, ἀποκαλέσας
τούς δημοσιογράφους τετάρτην τάξιν τῆς ἀγγλι-
κῆς κοινωνίας. Τοιοῦτοτρόπως κατέταξεν αὐτοὺς
εἰς διάμεσον τινὰ ζώνην μεταξὺ τῶν εὐγενῶν,
τῶν ἀστῶν καὶ τῶν τάξεων τοῦ ὄχλου. Ἄλλ' ὁ
ὀρισμὸς οὗτος, ἀκριβὴς ἴσως κατὰ τὰ τέλη τοῦ
παραλήθοντος αἰῶνος, δὲν ἔχει καμμίαν σημασίαν
σήμερον. Τὸ ἀληθὲς εἶνε ὅτι ἡ ἀγγλικὴ δημοσιο-
γραφία, ἕνεκα τῆς θαυμασίας αὐτῆς ἀναπτύξεως,
ἔρριψε βίβλας καθ' ὅλας τὰς διεσθύνσεις, καὶ εἰσχω-
ρεῖ νῦν εἰς πάσας τῆς κοινωνίας τὰς τάξεις· τὴν
γενικὴν δὲ οὕτως εἰπεῖν ταύτην συμμετοχὴν εἰς
τὴν σύνταξιν τῶν ἐφημερίδων ὑποθάλπει ἐξαιρέ-
τως ἡ ἀνωθυμία· ἡ δὲ ἰσχυρὰ πανεπιστημιακὴ
παίδευσις, ἣτις ἐν Ἀγγλίᾳ συμπληροῖ τὰς σπου-
δὰς πάντων τῶν μελλόντων νά ἐπιδοθῶσιν εἰς τὰ
ἐλευθέρια ἐπαγγέλματα, συντελεῖ μεγάλως εἰς
πολλαπλασιασμὸν τοῦ ἀριθμοῦ ἐκείνων, οἵτινες
δυνάμενοι νά γράψωσιν ἄρθρον τι δι' ἐφημερίδα, ἢ
πραγματεῖαν διὰ περιοδικὸν, καταλαμβάνονται
ὑπὸ τοιοῦτου πειρασμοῦ. Οὕτω λ. χ. ὁ δεῖνα νέος
δικηγόρος, πλουσιώτερος εἰς φράσεις ἐγκατασκευ-
οὺς ἢ ὑποθέσεις πρὸς ἐκδίκασιν, ὁ δεῖνα ἱατρὸς
ἄνευ ἀσθενῶν ἀκόμη, ἢ υἱὸς εὐγενοῦς οἰκογενεῖας
προωρισμένος εἰς τὴν διπλωμασίαν ἢ τὸν κοινο-
βουλευτικὸν βίον, οὐδαμῶς δυσαρεστεῖται χρησι-
μοποιεῖν τὰς ὥρας τῆς σχολῆς του εἰς διαφώτι-
σιν τῶν συμπατριωτῶν του ἐπὶ δικαίᾳ πάντοτε

ἀμοιβῇ διὰ τὴν προσωρινὴν ταύτην ἐργασίαν. Ἰ-
σως ἤθελε διατάξει, ἐὰν ὤφειλε νά ὑπογράψῃ τὰ
γραφομένα του, καὶ ἢ ἀφροβείτο νά φανῇ εἰς ὁ-
δόν, ἣτις ἢ τὸν ἀπεμάκρυνε τοῦ σκοποῦ του.
Πάντων ὅμως τούτων ἀπικλλάσσει αὐτὴν ἡ ἀνω-
θυμία, καὶ ἐπομένως οὐδαμῶς διατάζει νά ἐπι-
ληφθῇ τοῦ ἔργου. Ἡδύνατό τις δὲ νά ἀναφέρῃ
οὐχὶ ὀλίγα ὀνόματα μελῶν κληρονομικῶν τῆς Ἀ-
νω Βουλῆς, οἵτινες τὴν πρώτην αὐτῶν πολιτικὴν
μόρφωσιν ἔλαβον δημοσιογραφοῦντες. Καὶ ἵνα εἰς
ἐν μόνον περιορισθῶμεν, ὁ μαρκήσιος Σαλιςβουρή
ἐπὶ μακρὸν ἐμελέτησε τὰ διπλωματικὰ ζητή-
ματα ἐν τῇ «Quarterly Review», πρὶν ἢ ἐπιχει-
ρήσῃ νά ἐπιληφθῇ αὐτῶν ἐν τῇ πράξει. Ἐξ ὅλων
δὲ τῶν μελῶν τοῦ Κοινοβουλίου, τοῦ δικαστι-
κοῦ βήματος, τῆς διοικητικῆς καὶ τῶν πανεπι-
στημίων δύσκολον ἴσως ἢ ἦτο νά εὕρῃ τις ἕνα
μόνον μὴ βιάσαντα ἅπαξ τοῦλάχιστον τὸν δά-
κτυλον διὰ τῆς μελέτης ἐκεῖνης, τῆς καθ' ἑκά-
στην ἀναεσομένης ἐν ταῖς δημοσιογραφικαῖς γρα-
φεαῖς.

Μολταυτὰ οὐδαμῶς πρέπει νά ὑποθέσῃ τις
ὅτι ἡ Ἀγγλίς εἶνε τόπος, ἐν ᾧ δύναται τις νά
εἴπῃ ὅτι ἡ δημοσιογραφία φέρει εἰς πάντα. Ὁρ-
θότερον μάλιστα ἢ ἦτο ἐὰν ἔλεγεν ὅτι εἰς οὐ-
δὲν φέρει. Ἐνταῦθα ὁ τύπος εἶνε ὡς μεγάλη
ὁδὸς, δι' ἧς δύναται πᾶς τις νά διέλθῃ· ἀλλ' ἡ
μεγάλη αὕτη ὁδὸς οὔτε εἰς τὸ βουλευτικὸν ἀξίω-
μα φέρει, οὔτε εἰς ὑψηλὰς διοικητικὰς ἢ ἄλλας
θέσεις. Ἐὰν ἐν τῇ Βουλῇ ὑπάρχουσι δημοσιο-
γράφοι, οὐδαμῶς εἰσῆλθον εἰς αὐτὴν ὑπὸ τὴν ἰ-
διότητα ταύτην· καὶ μόλις προχθὲς ἔτι μία τῶν
περιφερειῶν τοῦ Λονδίνου προστίμησεν ὡς ἀντι-
πρόσωπον αὐτῆς ἕνα οἰονδήποτε ἄλλον τοῦ κ.
John Morley, ἀνδρὸς περιποιοῦντος τιμὴν εἰς
τὴν ἀγγλικὴν δημοσιογραφίαν διὰ τε τὸν χαρα-
κτῆρα καὶ τὴν ἱκανότητά. Ἀπλῶς δ' εἰπεῖν βέ-
βαιον εἶνε ὅτι ἐν Ἀγγλίᾳ ὁ δημοσιογράφος δὲν
ἔχει τὸ γόητρον ἐκεῖνο, ὅφ' οὐ περιβάλλεται ἐν
ἄλλαις χώραις. Ἐν τῇ ἀναλλοιώτῳ ἐκείνῃ ἱεραρ-
χία, ἧς πᾶν μέλος κατέχει ὠρισμένην τάξιν, ἀπὸ
τοῦ ἡγεμόνος μέχρι τοῦ τελευταίου γραφέως, ἐν
τῇ κλίμακί, ἧς τὰς βαθμίδας κατέχουσι κατὰ
σειρᾶν οἱ βασιλικοὶ πρίγκιπες, δούκες, μαρκήσιοι,
κόμητες, ὑποκόμητες καὶ λοιποὶ, ὁ δημοσιογρά-
φος, ὡς τοιοῦτος, οὐδεμίαν ἔχει θέσιν. Δύνα-
ται διὰ τὴν προσωπικὴν αὐτοῦ ἀξίαν νά κατέχῃ
ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἐπιφθονοτάτην θέσιν· ἀλλὰ τὸ ἐ-
πάγγελμά του οὐδὲν προσπορίζει αὐτῷ ἴδιον προ-
νόμιον, ἀπολαύει δὲ ἐν τῇ ὑπολήψει τοῦ κοινοῦ
τὸ ἐπάγγελμα τοῦτο τὴν αὐτὴν σημασίαν, ἣν
καὶ οἰονδήποτε ἄλλο.

— Δικτὶ νά ὀφείλω πλειοτέρας χάριτας εἰς
τὸν κύριον τοῦτον τὸν γράφοντα ἄρθρον παρὰ εἰς
τὸν ὑποδηματοποιὸν, ὅστις μοῦ κατασκευάζει
τὰ ὑποδήματα, ἢ εἰς τὸν βάρπτην, ὅστις μοῦ κό-
πτει τὰ ἐνδύματα; Τοιαύτη ἡ γνώμη τῆς ἀγ-

γλικῆς κοινωνίας περὶ τοῦ δημοσιογράφου, κατὰ
χιλίους τρόπους ἐκδηλουμένη. — Ἐὰν ἐπιτυγχάνῃ
εἰς τὸ ἔργον του, τόσον τὸ καλλίτερον δι' αὐτόν·
αὐτὸς μόνος ὠφελεῖται ἐκ τούτου, ὡς ὁ δικηγό-
ρος, ὁ καθηγητὴς, ὁ ἀρχιτέκτων ἐκ τοῦ ἰδικοῦ
τῶν. Ἀλλὰ φιλοφρονήσεις καὶ κολακείας οὐδεὶς
ἔχει τὴν ὄρεξιν νά τοῦ ἐπιδαψιλεύσῃ. Διὰ τίνα
λόγον;

Ἐν τούτοις ἀληθὲς εἶνε ὅτι τὸ δημοσιογρα-
φικὸν ἐπάγγελμα, ὑπὸ ἐποψίν καθαρῶς βρετα-
νικὴν, τουτέστι πρακτικὴν, μειονεκτεῖ πολὺ ἄλ-
λων ἐπαγγελμάτων, καὶ δικαιούται τινὸς ἀπο-
ζημιώσεως ἀλλοχθῆν. Ἡ ἐτήσιος πρόσοδος, ἣν
ἱατρὸς τις, δικηγόρος ἢ μηχανικὸς δύναται νά
καρποωθῇ ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματός του, δύναται σὺν
τῷ χρόνῳ νά αὐξήσῃ σημαντικῶς. ἐνῶ ὁ δημο-
σιογράφος οὐδὲν τοιοῦτον ἐλπίζει. Δίκαιον ἐπο-
μένως καὶ φυσικὸν εἶνε νά εὕρισκῃ ἀλλοχθὴ ἱα-
νοποίησιν ἀντισταθμίζουσαν τὰς ὑλικὰς ἐκείνων
ὠφελείας, ἐὰν δὲ τὸ στενὸν ἐγωϊστικὸν πνεῦμα
τῆς ὀλιγαρχίας ἐκεῖνης τῷ τὴν ἀρνεῖται, τοῦτο
συμβαίνει διότι φύσει ἀποστρέφεται πᾶσαν ὑπερο-
χὴν, καὶ κατὰ βάθος μισεῖ πράγματι τὴν ἐνάρ-
κωσιν ταύτην τοῦ νεωτέρου πνεύματος—τὴν ἐ-
φημερίδα.

Ὅχι ὅτι εἶνε ἐν γένει δύσκολον εἰς δημοσιο-
γράφον ἔχοντα πραγματικὴν ἀξίαν νά πορισθῇ
τὰ πρὸς τὸ ζῆν ἐκ τοῦ ἔργου του, ἢ, ὅπως σα-
φῶς ὀμιλήσωμεν, νά κερδίσῃ τὴν ἀπαραίτητως
ἀναγκαίαν χιλιάδα λιρῶν στερλινῶν πρὸς ἄνεστον
συντήρησιν οἰκογενεῖας ἐν Λονδίῳ. Ἄλλ' εἶνε
πρᾶγμα ὅλος ἔκτακτον τὸ νά διπλασιάσῃ ἢ τρι-
πλασιάσῃ τὸ ποσὸν τοῦτο, ἐὰν δὲ ποτε ἤθελε κα-
πορθῶσαι τὸ θαυμάσιον αὐτὸ κατόρθωμα, ἔρθη-
σεν οὕτω τὸ ἀνώτατον ὄριον τῆς ἐπιτυχίας. Καὶ
ὅμως τὸ ποσὸν τοῦτο δὲν ἀντιστοιχεῖ οὔτε πρὸς
τὸ τέταρτον τῶν ὅσα δύναται νά πορισθῇ ἐκ
τοῦ ἔργου του εἰς ζωγράφος, δικηγόρος ἢ χειροῦρ-
γος κατέχων τὴν αὐτὴν θέσιν ἐν τῇ κλίμακί τοῦ
ἐπαγγέλματός του, οἷον καὶ ἐκεῖνος ἐν τῷ ἑαυ-
τοῦ. Δικτὶ τοῦτο; Πρῶτον μὲν διότι αἱ ἐφη-
μερίδες ἐν Ἀγγλίᾳ εἰσὶν ἀληθῆς μονοπώλιον, καὶ
διευθύνονται, ὡς πᾶσαι αἱ μεγάλα ἐπιχειρήσεις,
μετ' αὐστηροτάτης οἰκονομίας—μὲ ὅλην τὴν
φαινομένην αὐτῶν ἐλευθεριότητα, ἢ μάλλον ἕνεκα
αὐτῆς ταύτης τῆς αὐξήσεως τῶν ἐξωτερικῶν δια-
πανῶν· δεύτερον δὲ διότι ἡ ποσότης τῶν ἐν πάσῃ
ὥρᾳ διαθεσίμων φιλολογικῶν κερφαλίων πρὸς
χρησὴν τῆς ἐφημερίδος εἶνε ἐντὸς πολὺ μεγα-
λίστην ἢ ἐν πάσῃ ἄλλῃ χώρᾳ. Ἡ αὐτὴ ἐφημε-
ρίς, ἣτις οὐδέποτε διατάζει νά διακινδυνεύσῃ δέ-
κα ἢ καὶ εἴκοσι χιλιάδας λιρῶν, ὅπως διαθρυ-
λήσῃ ἑαυτὴν διὰ τινος περιστάσεως, ἵνα εὕρῃ
τὸν κύκλον τῶν ἀναγνωστῶν τῆς, δεικνύεται μέ-
χρις ἀηδίας γλίσχρος εἰς τὴν ἀντιμισθίαν τῶν
συντακτῶν τῆς. Μεγάλως ἤθελεν ἐκπλαγῆ πᾶς
τις μανθάνων πόσον ἐξευτελιστικοὶ εἰσὶ συνήθως

οἱ μισθοὶ πρώτης τάξεως συντακτικῶν τακτικῶν συνεργατῶν τῶν ἀκριβοτάτων δημοσιογραφικῶν ὁργάνων. Ὁ μόνος, ὅστις ἀντιβέβαια γενναίως, εἶνε ὁ ἐκδότης ἢ διευθυντής (Editor) καὶ μετ' αὐτοῦ ὄνομαστοὶ τινες ἀνταποκριταὶ, ὧν ἡ ἀποκλειστικὴ συνεργασία ἀγορεύεται διὰ πάσης θυσίας. Οἱ λοιποὶ λαμβάνουσι τὴν μετριωτάτην ἀμοιβὴν μιᾶς ἢ καὶ ἡμισίας γκιρέας διὰ πᾶσαν ἔντυπον σελίδα, ἐν τῷ φίλλον εἶνε περιοδικόν, καὶ δύο ἢ τρεῖς γκιρέας τὴν στήλην (καὶ ποῖαν στήλην!), ἐὰν εἶνε μεγάλη τις ἐφημερίς.

Ὡς πρὸς τοὺς συντάκτας δὲ τοὺς συναποτελοῦντας ἰδίως τὸ γραφεῖον τῆς ἐφημερίδος, καὶ πάντοτε σχεδὸν νυκτερινὴν ἐργασίαν ἐκτελοῦντας, ἡ συνήθης αὐτῶν ἀμοιβὴ εἶνε ἕξ, πέντε, τέσσαρες, ἐνίοτε δὲ καὶ τρεῖς γκιρέαι καθ' ἑβδομάδα. Καὶ καὶ μὲν δὲν ἐργάζονται τὸ Σάββατον, καθότι αἱ καθημεριναὶ ἐφημερίδες δὲν ἐκδίδονται τὴν Κυριακὴν, καὶ χορηγεῖται εἰς αὐτοὺς καθ' ἕτος μηνιαία ἀδεία ἀπουσίας μεταξὺ Ἰουλίου καὶ Νοεμβρίου, ἀλλὰ ἡ τοσοῦτον γλίσχος δι' αὐτοὺς ἀντιμισθία εἶνε τοσοῦτω μάλλον ἀξιόμισπος, ὅσῳ ἡ τάξις αὕτη τῶν δημοσιογράφων δὲν ἔχει τὴν ἐνάμιλλον εἰς οὐδεμίαν ἄλλην χώραν. Μεταξὺ τῶν ἀποτελούντων αὐτὴν ὀλίγοι εἰσὶν οἱ μὴ ἐγγράσαντες εἰς τὴν ἐργασίαν, οἱ μὴ γινώσκοντες κατὰ βῆθος ὅλα τὰ μυστήρια τοῦ ἐπαγγέλματος, καὶ μὴ ἐκμαθόντες αὐτὸ μεθοδικῶς, ὡς τινὰ τέχνην, ἀρχόμενοι ἐν τῶν στοιχειωδέστατων αὐτοῦ. Οἱ ὑπἄλληλοι οὗτοι εἰσὶ τολοῦτα κατηρητισμένοι, γνωρίζουσι ξένας γλώσσας, νομικὰ, πολιτικὴν οἰκονομίαν, ἱστορίαν, γεωγραφίαν, οἱ πλείστοι δ' αὐτῶν ἔχουσι μεγάλην ἱκανότητα εἰς τὸ νὰ ἀναλύωσιν ἢ συγκεφαλαιώσωσι μετὰ μεγίστης ἀκριβείας πολιτικὸν τινα λόγον, διαστατικὴν συνεδρίασιν ἢ ἔργον δραματικόν, ἢ καὶ νὰ γράψωσιν ἐπι κέρθρον τι, οὗ τῆς κυριωτάτης γραμμᾶς ὑποδεικνύει αὐτοῖς ὁ ἐκδότης. Γινώσκουσι δὲ καὶ τὴν στενογραφίαν, ὡς ἄλλοτε ὁ Δίκωνς, ὅστις τὸ φιλολογικὸν αὐτοῦ στάδιον ἐνεκαίτισεν ἐκπληρῶν τὸ ταπεινὸν καθήκον συντάκτου δικαστικῶν τῶν πταισματοδικείων. Εἶνε ἐν ἐνὶ λόγῳ πρότυπα ὑπαλλήλων, ἢ δὲ πολὺ τιμῶν αὐτῶν ἐργασίᾳ ἐδικαιοῦτο νὰ τυγχάνῃ γενναϊότερας ἀμοιβῆς.

Τὸ μόνον κεφάλαιον, ἐν ᾧ τὸ ταμεῖον τῆς ἐφημερίδος οὐδέποτε δεικνύεται φειδωλῶν, εἶνε ἡ δαπάνη διὰ τὴν ἀποστολὴν ἀνταποκριτῶν, εἴτε πρὸς παρακολούθησιν στρατοῦ τινος ἐν καιρῷ πολέμου, εἴτε ἐν εἰρήνῃ πρὸς μελέτην πολιτικῆς τινος καταστάσεως, περιέρχου τινὸς ἢ μετακρυψμένου τόπου. Εἰς τῶν ἀνταποκριτῶν τούτων, ὁ κ. A. Sala, ἀνομολογεῖ δικαίως ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιστάσει ἀνεχώρει μὲ ἀξιοπρέπεια πρίγκιπος καὶ μισθὸν πρεσβευτοῦ», ἠδύνατό τις δὲ νὰ ἀναφέρῃ ἐνίοτε τῶν ἀφαιρητῶν τούτων, πρὸς οὗς ἐπανερχομένους ἢ εὐαρέσκεια τῶν προϊσταμένων ἐλθῆλοῦται ὑπὸ τὴν ἀπροσδόκητον μορφήν γραμ-

ματίου 25 χιλιάδων φράγκων. Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Φόρβες, ὁ τῶν «Ἡμερησίων Νέων» ἀνταποκριτής, ὁ τύπος τοῦ εἶδους τούτου, εἶνε ἀδικαίεπτος καὶ ἐν πάσῃ στιγμῇ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἀρχισυντάκτου τῆς ἐφημερίδος. Ἔχει καθ' οἶκον, ἐτοιμοὺς πάντοτε εἰς ἐπὶ τούτῳ διωμάτιον, δύο ὁδοπορικὰς στολὰς, μίαν μὲν χειμερινὴν ἢ διὰ ψυχρὰ κλίματα, ἄλλην δὲ θερινὴν ἢ διὰ τοὺς θερμούς τόπους. Ὀπλισμὸς, ἐνδύματα, τὰ πρὸς κατασκηνώσιν χρειώδη, ἵπποσκευὴ καὶ λοιπὰ, πάντα δύναται τις νὰ ἴδῃ ἐκεῖ, ὡς καὶ βελάντιον ἔτι πλεονεχρυσού, διαβατήρια καὶ συστατικὰς ἐπιστολάς δι' ὅλας τὰς πρωτεύουσας. Ἀρκεῖ τηλεφωνικῆς διαταγῆς στελλομένη πρὸς αὐτὸν ἐκ τοῦ γραφείου τῆς ἐφημερίδος, καὶ ἐν τῷ ἅμα ἀναχωρεῖ διὰ Ζανζιβάρ, Ἰνδίας ἢ τὴν Ῥωσίαν. Δυνατὸν εἶνε νὰ μείνῃ ἐπὶ ἕξ μῆνας ἢ καὶ ὅλον ἕτος χωρὶς νὰ χαράξῃ γραμμὴν ἄλλ' ἄπαξ ἐπαναλαβὴν τὴν ἐργασίαν, ὅλον αὐτοῦ τὸν χρόνον, ὅλην τὴν δραστηριότητα, ὅλην τὴν ἀδάμαστον καρτερίαν, ὅλον αὐτοῦ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ἰδιόζουσαν ἱκανότητα ἀφιεροῖ εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς ἐφημερίδος καὶ τῶν ἀναγνωστῶν τῆς οὔτε θὰ κοιμηθῇ, οὔτε θὰ φάγῃ πλέον ἢ μίαν δὲ καὶ μόνη ἔσται ἡ κατέχουσα αὐτὸν ἰδέα — τὰ πάντα νὰ ἴδῃ, τὰ πάντα νὰ εἴπῃ. Τῇ ἀληθείᾳ τοιαύτῃ ἔκτακτος ὑπεροχὴ δίκαιον εἶνε νὰ ἀξιοῦται καὶ ἀμοιβῆς ἐκτάκτου.

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

[Ἐκ τῶν τοῦ Gaston Tissandier].

Καθ' ὃν χρόνον ὁ Carnot διηύθυνε τὰ στρατιωτικὰ τῆς Γαλλίας, σπουδαιότητα ἐγένετο ἐφεύρεσις, οὐκ ὀλίγον συντελέσασα εἰς τὰς νίκας τῶν Γάλλων. Ἐννοοῦμεν τὴν ἐφεύρεσιν τοῦ ἐναερίου τηλεγράφου, ὁφειλομένην εἰς τὸν ἀτυχῆ Κλαύδιον Chappe.

Ὁ Κλαύδιος Chappe, ἀνεψιὸς τοῦ ἀστρονόμου ἄββα Chappe d'Auteroche, ἐγεννήθη ἐν τῷ νομῷ τῆς Sarthe. Νεώτατος ὢν υἱὸς πολυμελοῦς οἰκογενείας, ἐγένετο ἐφεύρεσις καὶ ἔλαθεν ἐκκλησιαστικὴν προίκισμα ἀπορέον πρόσοδον σημαντικὴν, ἔνεκα τῆς ὁποίας ἠδυνήθη νὰ ἐπιδοθῇ εἰς τὰς περὶ τὴν φυσικὴν ἐρεύνας.

Ὁ Κλαύδιος Chappe ἐξεπαιδεύθη ἐν τινι ἱερτικῇ σχολῇ παρὰ τὸ Angers ὁ ἀδελφοὶ του, οὗς ὑπερβολικῶς ἠγάπα, διέμενον ἐντὸς σχολείου ἡμίσειαν λεύγαν ἀπέχοντος τῆς ἱερτικῆς σχολῆς. Ὅπως δικασθεῖσθε τὴν θλίψιν τοῦ χωρισμοῦ, ἐπεισήθη τρόπον εὐφραστάτου ἀνταποκριτοῦ. Κανὼν ζύλιος ἐστρέφετο ἐπὶ ἄχωνος φέρων εἰς τὰ ἄκρα δύο κανόνες κινητούς, διὰ τῶν ὁποίων ἐποίει σχήματα ἀντιστοιχοῦντα πρὸς τὰ γράμματα καὶ τὰς λέξεις. Τὸ παιδικὸν τοῦτο ἐπινοήμα εἶνε ἡ ἀρχὴ τοῦ ἐναερίου τηλεγράφου, τὸν ὁποῖον ἐφεύρε κατόπιν κατὰ τοὺς πολέμους τῆς Δημοκρατίας χάριν τοῦ γαλλικοῦ στρατοῦ.

Ὁ Κλαύδιος Chappe μετέβη εἰς Παρισίους τῷ 1792, καὶ ἔλαβε τὴν ἄδειαν ν' ἀνεγείρῃ ἓνα τῶν τηλεγράφων του εἰς τὴν Barrière de l'Etoile. Δύο τῶν ἀδελφῶν του τὸν ἐβοήθησαν εἰς τὰ πειράματα ταῦτα, τὰ ὁποῖα ἐντελῶς ἐπέτυχον. Ὁ ἐφευρέτης, ὅστις εἶχεν ἀπαντήσῃ προηγουμένως πλείστας δυσχερείας, ἐνόμιζεν ὅτι ἐφθασε τέλος εἰς τὸ τέρας, καὶ ὅτι τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐφευρέσεώς του ἤθελον ἀμείψῃ τοὺς κόπους του. Ματαίᾳ ἐλπίδι! Φθονεροὶ τινες καὶ κακοντροχεῖς ἄνθρωποι, ἔτοιμοι ὄντες πάντοτε νὰ καταπολεμῶσι τὰς νέας ἰδέας, ἀφῆρσαν διὰ νυκτὸς τὸ τηλεγραφικὸν μηχανήμα.

Ἡ μυστηριώδης αὕτη ἐξάλειψις τοῦ τηλεγράφου ἀπεθάρρυνε τὸν Chappe καὶ τοὺς ἀδελφούς του, ἤθελε δὲ πιθανῶς παραιτηθεῖ διὰ παντὸς τὴν ἐπιχείρησιν, ἀλλ' ἀπροσδόκητόν τι συμβῆν ἐνεψύχασεν αὐτὸν ἐκ νέου. Ὁ πρεσβύτερος τῶν ἀδελφῶν Chappe ἐξελέγη ὑπὸ τοῦ νομοῦ τῆς Sarthe μέλος τῆς νομοθετικῆς Συνελεύσεως. Ἐπειθὺς εἰς τὴν ὑποστήριξιν τοῦ νέου βουλευτοῦ ὁ Κλαύδιος Chappe ἐπανῆλθεν εἰς Παρισίους, καὶ ἔστησεν ἕτερον τηλεγράφον εἰς τινα κήπον τοῦ Μενιλιμοντάν.

Οἱ ἀδελφοὶ Chappe εἰργάζοντο μετὰ ζήλου εἰς τὴν τελειοποίησιν τοῦ μηχανήματος, ἀλλὰ νὰ ἐπέσεικοντο εἰς αὐτοὺς δυστυχήματα. Ἡμέραν τινὰ εἶδον ἐρχόμενον ἓνα τῶν βοηθῶν των, ὅστις ἐφώνει πρὸς αὐτοὺς περίφοβος νὰ φύγωσιν. Ὁ λαὸς μετ' ἀνησυχίας βλέπων τὴν διηνεκῆ κίνησιν τῶν νέων σημείων, τὰ ὁποῖα ὡς μεγάλοι μελανοὶ βραχίονες ὑψοῦντο πρὸς τὸν οὐρανὸν καὶ κατέβουλον τι καθ' αὐτοῦ ἐτεκαίνετο. Κατὰ τὸ 1792, ὡς καὶ κατὰ τὸ 1870, ἔβλεπον παντοῦ προδότας καὶ κατασκόπους, ὑπόπτους δὲ μυστικὴν τινα μετὰ τοῦ δεσπώτου βασιλέως Λουδοβίκου ΙΣΤ' καὶ τῶν ἄλλων μελῶν τῆς βασιλικῆς οἰκογενείας συνεννόησιν. Ὅμάδες τινὲς φρουροῦντων ἐζήτουν τὴν κεφαλὴν τοῦ Chappe καὶ ἐπυροβόλησαν τὰ τηλεγραφικὰ μηχανήματα.

Μετ' οὐ πολὺ ὁ Chappe ὑπὸ τῶν προσκομμάτων τούτων ἐρεθισθεὶς, ἐζήτησε καὶ τρίτον τὴν ἄδειαν νὰ στήσῃ ἰδίαις δαπάναις νέας μηχανὰς, καὶ ἔλαθεν αὐτὴν διὰ τῆς ἐπιβουλῆς τοῦ ἀδελφοῦ του βουλευτοῦ, κατήρτισε δὲ τρεῖς σταθμοὺς, ἓνα μὲν εἰς Μενιλιμοντάν, ἕτερον εἰς Ecouen καὶ τρίτον εἰς S' Martin-du-Tertre, ἀπέχοντος ἀλλήλων κατὰ τρεῖς λεύγας. Τότε, δηλαδὴ ἐν ἔτει 1793, οἱ ἀδελφοὶ Chappe παρεδέχθησαν ὀριστικῶς τὸ σύστημα τοῦ ἐναερίου τηλεγράφου, οὗ ἐγένετο χρῆσις καθ' ἅπασαν τὴν Εὐρώπην πρὸ τῆς ἐφευρέσεως τοῦ ἠλεκτρικοῦ τηλεγράφου.

Ἀποῦ οἱ σταθμοὶ ἀρκοῦντες ἐξηρατήθησαν εἰς ὅλας τὰς κινήσεις τοῦ μηχανήματος, ὁ ἐφευρέτης ἐζήτησε παρὰ τῆς Κυβερνήσεως νὰ ἐξετα-

σθῆ αὐτὸ δημοσίᾳ. Ἐν ἔτος παρήλθεν ἄνευ ἀπαντήσεως. Ἡ ἀναφορὰ πιθανῶς ἀπεπλανήθη εἰς τὸν λαβύρινθον τῶν κυβερνητικῶν ἐγγράφων.

Ὁ βουλευτὴς Romme, ἔχων ἐπιστημονικὰς γνώσεις, ἀνεκάλυψε τὴν ἔκθεσιν τοῦ Chappe εἰς τὰ γραφεῖα τῆς δημοσίας ἐκπαιδύσεως. Ἐκπαγεῖς ἐπὶ τῇ σαφηνείᾳ αὐτῆς καὶ κατανοήσας τὴν σπουδαιότητα τοῦ ἔργου, ἀνέφερεν αὐτὸ μετ' ἐπαίνων εἰς τὴν Ἐπιτροπὴν. Διηρηθεὶς εἰσηγητὴς τοῦ σχεδίου τὴν 4 Ἀπριλίου 1793, ὁ Romme ἀνέβη εἰς τὸ βῆμα κρατῶν τὸ ὑπόμνημα τοῦ Chappe, καὶ κατώρθωσε νὰ ψηφισθῇ παρὰ τῆς Συνελεύσεως 6,000 φράγκων πρὸς δοκιμὴν τοῦ τηλεγραφικοῦ τούτου συστήματος.

Τὰ πειράματα ἐγένοντο τὴν 12 Ἰουλίου καὶ διήρκεσαν δώδεκα ἡμέρας. Ὁ Daunou καὶ ὁ Ακκανάλ ἐπιτροποὶ τῆς Συνελεύσεως μετέβησαν εἰς S' Martin, ἓνα τῶν ἄκρων σταθμῶν, μετὰ τοῦ Ἀβραάμ Chappe. Ὁ Ἀβραάμ καὶ τινες ἄλλοι βουλευταὶ ἦσαν μετὰ τοῦ Κλαυδίου Chappe εἰς Μενιλιμοντάν.

Εἰς ἀπόστασιν 7 μιλίων πάντα τὰ τηλεγραφήματα διεδιέσθησαν μετὰ ταχύτητος καὶ ἀκριβείας καταπληκτικῆς. Ἡ πρὸς τὴν Συνέλευσιν ἔκθεσις τῆς ἐπιτροπῆς ἔπεισε τὸ Σώμα τοῦτο νὰ διατάξῃ ἄνευ ἀναβολῆς τὴν σύστασιν τηλεγραφικῆς γραμμῆς ἀπὸ Παρισίων εἰς Αἴλλην. Ὁ Κλαύδιος Chappe ἐπεφορτίσθη νὰ καταρτίσῃ τὴν πρώτην ταύτην γραμμὴν. Ἡ Συνέλευσις ἐνόμισε μάλιστα πρόπον νὰ τιμῆσῃ αὐτὸν διὰ τοῦ ἀλλοκότου τίτλου τοῦ τηλεγράφου μηχανικοῦ (ingenieur télégraphe).

Αἱ πρὸς σύστασιν τῆς γραμμῆς ταύτης ἐργασίαι διήρκεσαν πλέον τοῦ ἐνὸς ἔτους. Περιστὸν εἶναι ν' ἀναμνήσωμεν ὁποῖα τὰ παρεμβληθέντα προσκόμματα, καὶ ὁποῖα ἐδέησε δραστηριότητος καὶ ἐπιμελείας πρὸς πραγματοποιήσιν συστήματος ὅλος νέου. Τὰς δυσχερεῖς ταύτας ἠδύνατο νὰ ὑπερνικήσῃ μόνη ἡ ἐπιμονὴ καὶ ἡ καρτερία καὶ ἡ σύμπνοια οἰκογενείας ἐνδιαφερομένης εἰς τὴν ἐπιτυχίαν ἐφευρέσεως, ἥτις ἐτίμα αὐτὴν δόλοκληρον.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1794 τὰ πάντα εἶναι ἔτοιμα. Ἡ τηλεγραφικὴ γραμμὴ ἀνοίγεται μεταξὺ Παρισίων καὶ Αἴλλης, τὴν δὲ 30 Νοεμβρίου φέρεται εἰς τὴν ἐθνικὴν Συνέλευσιν τὴν εἰλησιν τῆς ἀλώσεως τῆς ὀχυρᾶς πόλεως Condé, ἣν κατείχον οἱ Αὐστριακοί. Τὸ τηλεγράφημα, ἐλθὼν ἐκ Αἴλλης ἐντὸς ὀλίγων λεπτῶν, κομίζεται εἰς τὴν Συνέλευσιν, ὁ δὲ πρόεδρος ἀναγινώσκει αὐτὸ, ἐπυροβουμένων τῶν βουλευτῶν ἀπάντων.

Πάραυτα ἡ ἐξῆς ἀπάντησις διαβιβάζεται διὰ τοῦ ἐναερίου τηλεγράφου. «Ὁ πρὸς βορρᾶν στρατὸς ἐληργήθησε τὴν πατρίδα». Συνάμα δὲ στέλλεται ψήφισμα μεταβάλλον τὸ ὄνομα τῆς πόλεως Condé εἰς Nord-libre.

Τὸ ἄγγελμα, ἡ ἀπάντησις καὶ τὸ ψήφισμα

μετά τασαύτης διαβιβάζονται ταχύτητος, ώστε ο εχθρός εμβρόντητος θαυμάζει εάν η Δημοκρατία μετέρχεται μαγείαν, ή εάν η Συνέλευσις διατελεί παρά τῷ στρατῷ.

Ἡ ἐναερίος αὐτῆ τηλεγραφική, ἥτις τοσοῦτον ἐχρησίμευεν εἰς τὴν Γαλλίαν πρὸ τῆς ἐφευρέσεως τοῦ ἠλεκτρικοῦ τηλεγράφου, ἐγεννήθη ὡς καὶ ἡ κατασκευὴ τῆς τεχνητῆς ποτάσσης καὶ τοῦ νιτροῦ, ὡς ἡ χρησιμοποίησις τοῦ θείου τῶν πυριπῶν καὶ ὀλόκληρος σχεδὸν ἡ τῆς Γαλλίας βιομηχανία, ἐκ τῶν ἀναγκῶν φοβεροῦ πολέμου, ὅστις δι' ἄλλοπαλλήλων κατέληξε νικῶν.

Ὁ ἀββας Κλαύδιος Chappe ἀπέθανεν ἐπὶ τῆς πρώτης Αὐτοκρατορίας. Κατόπιν συμποσίου ἐπιστημόνων, καθ' ὃ οἱ σοφοὶ συνδαιτυμόνες ἔπιον ὑπὲρ τὸ δέον, ὁ ἐφευρέτης τῆς ἐναερίου τηλεγραφικῆς ἔπεσον εἰς τι φρέαρ, καὶ ἔλαβεν οὕτω τὴν τύχην τοῦ μυθολογουμένου ἀστρολόγου.

Ὁ Sylvain Bailly γεννηθεὶς τῷ 1736 εἶναι καὶ αὐτὸς εἰς τῶν περιφανῶν ἐπιστημόνων, οἵτινες διὰ τῶν γνώσεων αὐτῶν ὑπερέστησαν τὴν τε ἀνθρωπότητα καὶ τὴν πατρίδα. Ἀπρὸ διεκρίθη διὰ τῶν παρρησιῶν του ἐπὶ τῆς σελήνης καὶ τῶν ζωδιακῶν ἀστέρων καὶ δι' Ἱστορίας τῆς ἀρχαίας καὶ νεωτέρας ἀστρονομίας, ἔγεινε μέλος τῆς ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν, καὶ ἀνῆλθε διὰ τῆς ἐργασίας εἰς τὴν ἀνωτάτην βαθμίδα τῆς ἐπιστημονικῆς ἱεραρχίας, ἐπέπρωτο δὲ νὰ καθέξη καὶ ἐν τῇ πολιτικῇ θέσει ἐπιφανῆ καὶ νὰ γείνη ὄμμα παθῶν, εἰς τὸν χαρακτῆρα αὐτοῦ ἀλλοτριῶν.

Ἡ ἀθρόμητος ἐκλογὴ τῶν συμπολιτῶν του ἔφεραν αὐτὸν εἰς τὰ μάλλον ἐπίζηλα ἀξιώματα. Ἐξελέγη πρῶτος ἐκλογεὺς τοῦ διαμερισματοῦ του, πρῶτος βουλευτὴς τῶν Παρισίων εἰς τὴν τελευταίαν Γενικὴν Συνέλευσιν (États-Généraux¹) πρῶτος πρόεδρος τῆς Συντακτικῆς Συνελεύσεως, πρῶτος δὴμάρχος τῆς πρωτεύουσος, αὐτὸς δὲ προήδρευε τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ τὴν 20 Ἰουνίου 1789, ὅτε ὤρισαν νὰ μὴ διαλυθῶσι πρὶν ἢ ψηφίσωσι σύνταγμα².

Ὁ Bailly, ὅστις ἀπέδειξεν αἰσιότατο σταθερότητα καὶ μετριοφροσύνην καὶ μερίστην ἄμα φιλανθρωπίαν, κατεδικάσθη ὑπὸ τοῦ ἐπαναστατικοῦ δικαστηρίου.

Ὁ αἰμοχαρὴς λαὸς ἔστησεν ἰδίαις χερσὶ τὴν λαμπρότητον, ὃ δὲ μέγας ἐπιστήμων ὠδηγήθη εἰς αὐτὴν καταρῶμενος καὶ ὑβρίζομενος ὑπὸ τοῦ πλήθους, τὸ ὁποῖον ἄλλοτε ἐλάτρευεν αὐτόν. Ἡ καρτερία του οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἐκλονήθη. Παγετώδης βροχὴ διέβρεχε τὰ μέλη του, εἰς τῶν δημίων του ἀνεσφώνησε:—Τρέμεις, Bailly! —Ναί, φίλε μου, κρύνω». ἀπάντησεν. Ὁ Bailly ἐκαρτομήθη τὴν 21 Νοεμβρίου 1793 ἐν ἡλικίᾳ 57 ἐτῶν.

1. Γενικὴ Συνέλευσις, ἐπὶ τῆς ἀρχαίας γαλλικῆς μοναρχίας, τῶν ἀντιπροσώπων τῶν τριῶν τάξεων, ἦτοι: τῶν ἐργαζομένων, τοῦ κλήρου καὶ τῶν ἀσπένων.

2. Serment du Jeu-de-Paume, οὕτως ἐπικληθεὶς ἐκ τῆς αἰθούσας, ἐν ἣ ἐγένετο ὁ ὄρκος.

Ὁ Condorcet, ὃν δυνάμεθα νὰ συγκαταλέξωμεν μετὰ τῶν εὐγενῶν τούτων ἀνδρῶν, εἶναι θεβραϊὸς εἰς τῶν μεγίστων μαθηματικῶν καὶ φιλοσόφων τῆς Γαλλίας, κατήγετο δὲ ἐξ εὐγενῶν καὶ ἀρχαίας οἰκογενείας, γεννηθεὶς ἐν Πικαρδία τὴν 17 Σεπτεμβρίου 1743. Ἡ μήτηρ του ὑπερβολικὴν ἔχουσα εὐσέβειαν ἀφιέρωσε τὸν υἱὸν τῆς εἰς τὴν Παρθένον, καὶ μέχρι τοῦ ὀγδοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας του ἐνέδυσεν αὐτὸν ὡς κοράσιον.

Ὁ Condorcet ἀνεδείχθη διὰ τὰ μαθηματικὰ αὐτοῦ ἔργα μέλος τῆς Ἀκαδημίας τῶν ἐπιστημῶν, ἥς ἔγεινε κατόπιν ἰσόβιος γραμματεὺς, διὰ δὲ τὰ φιλοσοφικὰ καὶ φιλολογικὰ του ἔργα, μεγάλην ἐξασκήσαντα ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἔλαβε θέσιν ἐν τῇ Γαλλικῇ Ἀκαδημίᾳ (1782).

Ἀλλὰ τότε μάλιστα ὁ φιλόσοφος ἀναφαίνεται ἄξιος τῆς πρώτης θέσεως μετὰ τῶν ἀνδρῶν, οὗς τιμῶσιν οἱ μεταγενέστεροι, ὅτε, ὡς ὁ Βολταίρος, συνηγορεῖ ὑπὲρ τῶν καταπιεζομένων καὶ μετ' ἀναγκητέως ἐξανίσταται κατὰ τῶν βασιάνων, εἰς τὰ συμφέροντα δὲ τῆς πατρίδος ἀφοσιούμενος, μελετᾷ τὰς ἀρχὰς τῶν νέων πολιτευμάτων καὶ παρασκευάζει τὴν γαλλικὴν ἐπανάστασιν.

Ὁ Condorcet ἐκλεχθεὶς τῷ 1791 βουλευτὴς τῶν Παρισίων, τὸ δὲ ἐπόμενον ἔτος μέλος τῆς Ἐθνικῆς Συνελεύσεως, ἔγεινε διὰ τῆς μετριοφροσύνης αὐτοῦ, τῆς ἰκανότητος καὶ τοῦ χαρακτῆρος, ὃ ἰσχυρότερος ἀνὴρ τῆς Συνελεύσεως ταύτης, ἐπετρέπη δὲ τὴν εἰσήγησιν τῶν σπουδαιότερων ζητημάτων. Ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ ἔγεινε καὶ αὐτὸς ὄμμα τῶν δημίων τοῦ 1793. Τὸ δικαστήριον τοῦ αἵματος ἠθέλησε νὰ δικάσῃ τὸν Condorcet, ὡς τῶσους ἄλλους δι' ἐγκλήματα, τὰ ὁποῖα δὲν εἶχε διαπράξει. Αἱ ἐν Παρισίῳ καὶ ἐν Auteuil κατοικίαι του ἐσφραγίσθησαν, ὅπως ἀφαιρηθῆ πάς πόρος ζωῆς ἀπὸ τῆς συζύγου του καὶ τῆς θυγατρὸς του. Ὁ φιλόσοφος κατέφυγε παρά τῆ κυρία Vernet, γυναίκα θαρραλέα καὶ δικαιοκρίμενη, ἥτις ἔκρυψεν αὐτὸν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτῆς. Ἐκεῖ, ὅπως δικασεδάστη τὰς θλίψεις του καὶ φανῆ χρήσιμος εἰς τὴν πολιτικὴν του μερίδα, ὁ Condorcet ἀνευ βιβλίων καὶ ἀνευ σημειώσεων, ἔγραψεν ὑπὸ μόνῃς τῆς μνήμης αὐτοῦ βοηθούμενος, *Σκιαγραφίαν τῶν προόδων τοῦ ἀνθρώπου πνεύματος*, σύγγραμμα ἀξιοθαύμαστον, ἐν ᾧ καταφαίνεται ἡ ἀταραξία ψυχῆς σταϊκῆς καὶ ἡ γενναϊότης μεγάλης καρδίας. Ψυχρὸς κατὰ τὸ φαινόμενον, ὁ Condorcet ἐπρόλετο ὑπὸ διαπύρων αἰσθημάτων, «ἦτο, ὡς εἶπεν ὁ d'Alembert, ἡράκλειστον ὑπὸ χιόνος κεκαλυμμένον».

Κατὰ τὸν Μάρτιον τοῦ 1794 ὁ Condorcet εἶδεν ὅτι ἐπλησίαζεν ἡ ὥρα τῆς θυσίας. «Θ' ἀποθάνω, ἔγραψεν, ὡς ὁ Σωκράτης καὶ ὁ Σίδνεϋ! διότι εἰργάσθην ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας τῆς πατρίδος μου».

1. Εἰς τῶν μαρτύρων τῆς ἀγγλικῆς ἐλευθερίας, θανατωθεὶς ἐπὶ Κρόουδ Β' (1683).

Μαθὼν ὅτι ἡ θανατικὴ ποινὴ ἐψηφίσθη κατὰ τῶν παραλαβόντων παρ' αὐτοῖς προγεγραμμένους, ἔφυγε μετρηφισμένος ἐκ τῆς οἰκίας τῆς κυρίας Vernet, καὶ περιεπλανήθη εἰς τὰ περὶχωρα τῶν Παρισίων, μετ' οὐ πολὺ δὲ ἀναγνωρισθεὶς συνελήθη ἐν τινι καπηλείῳ καὶ ἐφυλακίσθη εἰς Bourgo-la-Reine. Τὴν ἐπαύριον εὐσέθη νεκρός. Ὁ Condorcet εἶχε δηλητηριασθῆ διὰ δηλητηρίου, τὸ ὁποῖον ἔφερε μετ' ἑαυτοῦ πάντοτε ἐντὸς δακτυλίου.

Οὕτως ἀπέθανεν ἐν ἡλικίᾳ πενήντα ἐτῶν, ὄμμα γενόμενος τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας, εἰς τῶν μεγίστων ἀνδρῶν τῆς Γαλλίας καὶ τῶν θεμελιωτῶν τῶν ἀρχῶν τοῦ 1789, ἐνθερμος μὲν ἀναδειχθεὶς τῆς ἐλευθερίας συνήγορος, φιλόλογος δὲ ἔγκριτος καὶ γεωμέτρης ἱκανός.

Διαρκούντος τοῦ ὀλεθρίου γαλλοπρωσικοῦ πολέμου τοῦ 1870, εἶδομεν ὡσαύτως τὴν ἐπιστήμην συντρέχουσαν ἀμφοτέρωθεν εἰς τε τὴν ἐπίθεσιν καὶ εἰς τὴν ἀμυναν. Καὶ οὐδένα μὲν ἀνέδειξεν Ἀρχιμήδην ἢ πολιορκία τῶν Παρισίων, ἀλλ' ἐδημιούργησε τὰ ἀγγελιαφόρα ἀερόστατα, τὰς ταχυδρομικὰς περιστρεφὰς καὶ τὰς φωτογραφικὰς ἐπιστολάς, αἵτινες μένουσιν ἐν τῇ ἱστορίᾳ ὡς εὐφροσύναι ἐκρημογῆ τῆς φυσικῆς εἰς τὴν πολεμικὴν τέχνην. Ἡ πολιορκία τῶν Παρισίων ἔτυχε καὶ αὐτὴ ὑπερασπιστῶν, οἵτινες, καίτοι ἀτυχέστεροι τῶν ἀνδρῶν τοῦ 1792, ἀπέδειξαν οὐχ ἥττονα αὐτῶν ἀνδρείαν καὶ αὐταπάνησιν.

Τὸν Γουστάβον Lambert ὀφείλομεν νὰ ἀναφέρωμεν μετὰ τῶν ἡρώων τῆς ἐποχῆς ταύτης. Ὁ διευθύνων τὸν γαλλικὸν ἀπόστολον εἰς τὸν ἀρκετικὸν πόλον εἶχε καταταχθῆ ὡς ἀπλοῦς στρατιώτης εἰς τὸ 119^{ον} σύνταγμα τῆς γραμμῆς. Τὰ δυστυχήματα τῆς πατρίδος κατελύθησαν αὐτόν. Ὅτε οἱ Παρισίνοι ἐξετέλεσαν τὴν 19 Ἰανουαρίου 1871 τὴν κατὰ τὸ Buzenval ἐξοδον, ὁ Γουστάβος Lambert ἐπροχώρησε γενναίως καὶ ὑπερηφάνως παρουσιάζων τὸ στήθος εἰς τὸν ἐχθρόν. Αἴφνης ἔπεσε πολλὰς λαβῶν σφαίρας, καὶ ἀπέπνευσε μετὰ τινὰς ἡμέρας εἰς τὸ χειρουργεῖον τοῦ «Μεγάλου Ξενοδοχείου». Ὡς οἱ Ῥωμαῖοι τὸν ἡρώικὸν χρόνον, ἠθέλησε ν' ἀποθάνῃ ἵνα μὴ ἡττηθῆ.

[Ἐκτετατὸ τὸ τέλος]

Ἐν Ἀγγλίᾳ ἡ ἐτησίαι δαπάνη πρὸς συντήρησιν ἐκάστου στρατιώτου εἶνε 2,500 φράγκα, ἐν Ῥωσίᾳ 1,202, ἐν Γαλλίᾳ 1,172 ἐν Βελγίῳ 1,047 φράγκα, ἐν Γερμανίᾳ 975, ἐν Τουρκίᾳ 922, ἐν Ἰταλίᾳ 917, ἐν Δανίᾳ 880, ἐν Ἰσπανίᾳ 775, ἐν Αὐστρίᾳ 720.

Πρὸς συντήρησιν τῶν κατὰ ξηρὰν καὶ θάλασσαν δυνάμεων ἡ μὲν Ῥωσία δαπανᾷ τὰ 34 ἐκατοστά τοῦ ὅλου αὐτῆς προϋπολογισμοῦ, ἡ Ἀγγλία τὰ 33 ἐκατοστά, ἡ Γαλλία τὰ 32, ἡ Δανιμαρκία τὰ 29, ἡ Γερμανία 27, ἡ Τουρκία 23, τὸ Βέλγιον 21, ἡ Αὐστρία 19, ἡ Ἰταλία καὶ Ἰσπανία 16.

Ὁ ἐν Σύρῳ λόγιος συνδρομητὴς τῆς «Ἐστίας» κ. Ε. Ἀθανασιάδης ἀπέστειλεν ἡμῖν διὰ τοῦ κ. Ἰω. Κυριακοῦ πρὸς δημοσίευσιν τὴν κατωτέρω ἐπιστολὴν τοῦ κοινοῦ διδάκαλου Θεοφίλου Κάρη, ἣν κατὰ τὸ γόγγυον εὗρεν ἐν τινι παντοπωλείῳ τῆς πόλεως Ἀνδρού. Ἐν τῇ ἐπιστολῇ ταύτῃ, ὡς θέλει θεῖ ὁ ἀναγνώστης, ὁ Θεόφιλος Κάρης πλὴν τῶν πληροφοριῶν, αἱ ἀνακοινεῖ περὶ τῶν πραγμάτων τῆς πατρίδος εἰς τὸν πρὸς ὃν γράφει, μετὰ πικρίας ἄμα καὶ θλίψεως, κατακρίναι μερτὶ καὶ οὗτος Ἄνδρου, ὡς κατασκευάσαντα διὰ τῆς διαγωγῆς τῶν τὴν καλὴν Ἀνδρῶν. Ἡ σκληρὰ αὐτῆ ἐπιτίμησις τοῦ σεβασμίτου ἀνδρὸς ἀφορμὴν ἔχει περίεργον ἐπιπέδου τῆς κατὰ τὴν ἐπανάστασιν πολιτείας τῶν Ἀνδρῶν, τὸ δ' ἐπιπέδου τοῦτο περιγράφει ἡ ἀφήγησις, ἣν προτάσσομεν τῆς ἐπιστολῆς, τοῦ κ. Ἀθανασιάδου, ἀφήγησις ἣν οὗτος συντηροῦμεν ἐκ ποροφικῶν παραδόσεων γερόντων τινῶν τῆς Ἀνδρού, γενόμενον μαρτύρων τοῦ συμβάντος.

Ἐν ἐπιπέδου ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ ἐν Ἀνδρῳ.

«Ἡρώων τινῶν τοῦ 1824 οἱ κάτοικοι τῆς Ἀνδρού παρετήρησαν μετὰ τῆς νήσου ταύτης καὶ τῶν Ψαρῶν στόλον τινὰ πολυάριθμον, ὃν ὑποθέσαντες ὡς τὸν ὀθωμανικόν, ἔσπευσαν τινὲς ἐκ τῶν γερόντων νὰ συγκαλέσωσι συνέλευσιν τῶν προύχόντων ἐν τῇ Μητροπόλει, προσεζάρχοντος τοῦ μακαρίτου Διονυσίου ἀρχιερέως, ὅπως διασκεφθῶσι περὶ τοῦ πρακτέου. Καὶ δὴ κατισχυσάσκει ἐν αὐτῇ τῆς γνώμης τῶν δειλιασάντων Φραγκίσκου Δελλαγραμμάτικα καὶ Ἰωάννου Πέτα ἢ Ψυροφονιά, εὐλογοῦν ἐκρίθη ὕπως ἐπιτροπὴ τις ἐκ τῶν τὴν γνώμην τῆς ὑποταγῆς συμμεριζομένων προσέβλη τῷ στολάρχῳ Χοσρὲρ πασᾶ καὶ μετὰ φιλοδωρημάτων ἀξιολόγων προσφέρωσι τὴν δῆθεν ὑποταγὴν τῶν κατοίκων τῆς νήσου. Ἄλλ' οἱ ἀρειμάτιοι ναυτικοὶ καὶ οἱ πλείστοι ἐκ τῶν προύχόντων ἀντέστησαν θανάσιμως, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ οἱ κληρικοὶ, πολυάριθμοι τότε ἐν τῷ τόπῳ τυγχάνοντες. Ἐντεῦθεν λοιπὸν ἔρις σφοδρὰ καὶ διχοστασία καὶ ὀλοβοὴ καὶ συναθροίσεις παντοδα. Ἄλλ' ἡ συμφορὰ τῆς ἀτυχῆς νήσου τῶν Ψαρῶν ἐπιπράξε λεληθῶτος πως τὰ πνεύματα τῶν κατοίκων τῆς φιλειρηνικῆς νήσου, καὶ μετὰ πολλὰς σκέψεις τινὲς τῶν γερόντων ἀπεφάσισαν ἐν μυστικότητι ἵνα νύκτωρ ἀπέλθωσι μετὰ φιλοδωρημάτων πρὸς τὸν πασᾶ, καὶ σώσωσι δῆθεν τὸν τόπον ἀπὸ τῆς ἀπειλῆς αὐτὴν πανολεθρίας, καθόσον πολὺ ἐφοβοῦντο ὅτι τὴν αὐτὴν ἤθελεν ὑποστῆ τύχην, οἶαν καὶ οἱ ἀτυχεῖς γείτονα: Ψαριανοί. Πληροῦσι λοιπὸν, λάθρα τῶν ναυτικῶν καὶ τῆς κρατούσης ἐπαναστατικῆς ἀρχῆς καὶ τῶν ἄλλων ἀρχόντων, ἀλιευτικὸν πλοῦριον παντὸς εἶδους ἐξαιρέτων ἐδεσμάτων, γλυκισμάτων, ὀπωρικῶν, ἀμυγῶν, μοσχारीων, ἀνθοδοσμῶν, καὶ κωπηλατοῦντες πορεύονται πρὸς τὸν ἐκ τῆς ἄρκας νηνεμίας ἐπιραινόμενον μετὰ τῶν Ψαρῶν καὶ Ἀνδρού στολισκόν. Ἄλλ' ὁποῖα ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς τῶν ἄμα ὡς προσεγγίσαντες εἶδον ὅτι ὁ ὡς ὀθωμανικὸς ἐκληφθεὶς ἦτο ἑλληνικὸς στόλος! Δεινὸς φόβος καὶ ἀμηχανία κατέλαβε πάντας τοὺς ἐν τῷ πλοιαρίῳ εὐρισκομένους. Οἱ μὲν ἔλεγον νὰ στραφῶσι πρὸς τὰ ὀπίσω, οἱ δὲ νὰ προσέλθωσι τῷ ναυάρχῳ Μι-

αούλη και εξηγήσασιν εν ειλικρινείᾳ τὰ κατ' αὐτοῦ, ἄλλοι νὰ διαλάβωσι τὴν προσοχὴν τῶν ἐλληνικῶν πλοίων καὶ κατασκευάσωσι πρὸς τὰ Ψαρά ἢ τὴν Σάρον, καὶ ἄλλοι τέλος νὰ προσέλθωσι τῷ ναυάρχῳ Μικούλῃ καὶ προσφέρωσι αὐτῷ πάντα τὰ ἐν τῷ πλοίῳ φιλοδωρήματα, ὡς δῆθεν παρὰ τῶν κατοίκων τοῦ τόπου προσφερόμενα. Ἄλλ' ἐνῶ τοιαῦτα τινες σκέψεις ἐγίνοντο ἐν τῷ πλοιαρίῳ, αἴφνης οὐ μακρὰν ἀπ' αὐτοῦ βλέπουντι ἕτερον καταδρομικὸν πλοῖον καταρχόμενον ἐξ Ἄνδρου, καὶ διὰ φωνῶν καὶ σάλπιγγων τῶν ἐν αὐτῷ καταγγέλλον τῷ ἐλληνικῷ στόλῳ τὴν ταπεινωτικὴν πράξιν· πυροβολισμοὶ δὲ καὶ διαδηλώσεις παράδοξοι ἤγαγον τὸν στολάρχην Μικούλῃν εἰς τὸν συλλογισμὸν νὰ πέμψῃ παραρχήματα δύο ὀπλισμένους λέμβους πρὸς σύλληψιν τοῦ τὴν ἀτίμως τῆς νήσου ἐπινομίζοντος πλοιαρίου. Πράγματι δὲ τὸ πλοιαρίον τοῦτο, συλληφθὲν καὶ βυμουγκηθὲν ἔπιπθεν τῆς ἐλληνικῆς ναυαρχίδος, ἀνεγνωρίσθη ὡς αὐτομολήσας πρὸς τὴν ἐχθρὴν, ἀνκαλυφθέντος τοῦ σκοποῦ τῶν ἐν αὐτῷ κινήσεων καὶ προῦχόντων. Οὐ μακρὸν δὲ εἰς τὴν ἀνκαλύψιν συνετέλεσαν καὶ οἱ ἐν τῷ ἄλλῳ πλοιαρίῳ συμπατριῶται ἐκεῖνοι οἱ ὅπως ἀντιθέτως βαινόντες. Οὗτοι, ἀνεληθόντες εἰς τὴν ἐλληνικὴν ναυαρχίδα, κατήγγειλαν τῷ ναυάρχῳ τὰ πάντα, ὅστις συγκροτήσας συμβούλιον ἐτιμώρησε τούτους παραδειγματικῶς, καὶ διὰ βυμουγκῶν τεσσαράκοντα, τιθεμένων ἐνὸς ἐκάστου ἐπὶ τοῦ κανονίου. Τοῦτου δὲ γενομένου, παρεδωκεν αὐτοὺς ταῖς συμπολίταις αὐτῶν Ἄνδρσι, ὅπως μετεπέμψωσι τούτους εἰς Ἄνδρον, καὶ εἰς παραδειγματισμὸν ἐπομπέσωσιν αὐτοὺς καθ' ἕλην τὴν πόλιν καὶ Μεσσαρίαν. Ὀντως δὲ, ἅμα φθάσαντες εἰς τὴν Καμάραν, ἀνήγαγον αὐτοὺς δι' ὅλης τῆς ἀγορᾶς δεδωμένους σχοινίῳ, καὶ θέντες τινὰς ἐπὶ κλωδοῦ ἔπτυσαν αὐτοὺς σιέλῳ μακρῷ, ὅπως ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον αὐτοὺς κατασχύνωσι».

Ἴδου καὶ ἡ ἐπιστολὴ τοῦ Καίρη·

«Φιλογενέστατε! Ἄ

»Καὶ ἂν δὲν ἤμην ὀλίγον ἀσθενῆς, ἤθελον βέβαια ἀσθενῆσαι διὰ τὴν ἀνοήσιαν μερικῶν συμπατριωτῶν μας, αἵτινες προξενούσιν ὄνειδος εἰς ὅλην τὴν Ἄνδρον. Ἡ ἀπὸ 13 ἐπιστολὴ σας ἐπροξένησεν εἰς ἐμὲ μεγίστην λύπην· κατέπειθ ὅμως καὶ ταύτην, ἐκρυψά καὶ τὴν ἐπιστολήν, κοινώσας αὐτὴν μόνον εἰς τὸν θεῖόν μου, ὅστις σὰς εὐχεται ἀπὸ καρδίας. Ὅχι μόνον δὲν ἔχομεν ἀπληπισμένους εἰδήσεις τοῦ ἔθνους, ἀλλ' ἐβδελιώθημεν καὶ διὰ τὰς πλέον χρηστὰς ἀγγελίας. Τὸ δάνειον ἐφθασε βεβαίως. Ὁ Μικούλης εἶναι εἰς Τήνον μὲ ἀριετὰ καράβια, περιμένει δὲ καὶ ὅλα τὰ λοιπὰ, διὰ νὰ κτυπήσῃ τὸν ἐχθρὸν ἀ-

1. Ἡ ἐπιστολὴ φαίνεται ὅτι ἀπηυθύνετο ἢ πρὸς τὸν τότε ἐπαρχόν Ἄνδρου κ. Ἦδον Ρήγγιν ἢ πρὸς τὸν συμπατριωτὴν του Α. Καμπανάρη, διότι ἡ πρὸς ἄν ἐπιγραφή εἶν' ἐσχημένη.—Σ. τοῦ ἐκδότου.

μάζων καὶ μὲ σφοδρότητα. Τὸ αἴτιον διὰ τὸ δόποιον κατέβησαν τὰ καράβια πρότερον, ἦτον, ὡς φαίνεται, διότι μετὰ τὴν φθορὰν, τὴν ὁποίαν ἐπροξένησαν εἰς τὰ ἐχθρικά πλοῖα, ἐφορτώθησαν μὲ ὅλα τὰ κανόνια τῶν Ψαρῶν, ἀπὸ τὰ ὁποῖα ὁ Πισκᾶς δὲν ἐπῆρεν οὐδὲ ἐν, καὶ ἀπὸ ἄλλων λάφυρα. Ὅθεν καὶ ἐπτοχάσθησαν ἀναγκάσιον νὰ ἀποφορτωθῶσι πρότερον, καὶ ἔπειτα νὰ ἐκδικηθῶσιν ἐπισημότερον τὸν ἐχθρὸν. Τὰ εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐλληνικὰ στρατεύματα καταβίωξαν τὰ ἐχθρικά καὶ μὲ φθορὰν καὶ μὲ κατασχύνην μεγίστην. Ὅλα ἤσυχασαν εἰς Πελοπόννησον· καὶ ὁ Π. Μαυρομιχάλης ὑπέκυψεν εἰς τοὺς νόμους. Ἡ Διοίκησις, καθὼς μανθάνομεν, ἐνεργεῖ καὶ μὲ φρόνησιν καὶ μὲ δραστηριότητα· ἐπειδὴ καὶ ἔχει κατὰ τὸ παρὸν εἰς χεῖρας τῆς 400,000 ταλήρων ἰσπανικῶν. Εἰς τὴν Δόνδρον, ἠκούσθη, ὅτι ἠνοίχθη καὶ δεύτερον δάνειον ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων, τὸ ὁποῖον θέλει χρησιμεύσει εἰς προμήθευσιν φεγγάτων. Ταῦτα παρακαλῶ νὰ εἰπῆτε καὶ πρὸς τοὺς συμπατριώτας μας, καὶ νὰ τὰς συμβουλευσῆτε νὰ παύσωσι τὴν ἀπὸ τὸ νὰ κατασχύνωσι τὴν καλὴν Ἄνδρον. Ἡθελον νὰ γράψω πρὸς αὐτοὺς, ἀλλὰ σὰς λέγω τὴν ἀλήθειαν, ὅτις ἡμερῶν νὰ τελειώσω καὶ τὴν ἐπιστολήν ταύτην. Ὁ Θεὸς βέβαια μ' ἔδωκε τὴν μικρὰν ταύτην ἀσθένειαν, διὰ νὰ ἐμποδισθῶ εἰς τὸ νὰ μὴ ἀκούσω ἄλλοῦ τὴν κατασχύνην τῆς πατρίδος, ἂν καὶ αὐτὴ δὲν πταίῃ, ἀλλὰ μερικὰ ἀνάξια τέκνα τῆς. Ὡς ἐκ τῆς ἀσθενείας μου θέλω διατρέψῃ εἰς ἄλλοις ὀλίγας ἡμέρας. Παρακαλῶ λοιπὴν θεμιῶς νὰ μὲ εἰδοποιήσῃτε, ὅσον τὸ δυνατόν ταχύτερον, ὅχι ἄλλο, παρὰ μόνον τὴν μετάνοιαν αὐτῶν, καὶ τὴν πατριωτικὴν προθυμίαν των εἰς τὸ νὰ τελειώσωσιν ὅσα ἡ Διοίκησις τοὺς προστάζει. Τότε καὶ ἐγὼ ἀπέρχομαι εὐχάριστος εἰς Πελοπόννησον, ἐνθὲν ἐλπίζω, ὅτι θέλω σὰς φανερώσει καὶ βεβαίως καὶ πολλὰς χαρποῖας ἀγγελίας.

Ἐν Σάρᾳ 1824 Ἰουλίου 21.

ΘΕΟΦΙΛΟΣ ΚΑΙΡΗΣ.

ΓΝΩΜΑΙ ΚΑΙ ΣΚΕΨΕΙΣ.

[Ἐκ τῶν τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ H. Taine].

Ἐν παντὶ ἀνδρογύνῳ ὑπάρχει πληγὴ τις, ὡς σκόληξ ἐντὸς μήλου.

Οἱ σύζυγοι ἐπὶ τρεῖς ἐβδομάδας σπουδάζουσιν ἀλλήλους, ἐπὶ τρεῖς μῆνας ἀγαπῶνται, ἐπὶ τρεῖς ἔτη διαπληκτίζονται, ἐπὶ τρεῖς ἔτη ἀνέχονται ἀλλήλους, καὶ τὰ τέκνα των ἐπαναρχίζουσι.

Ἡ γυνὴ συζεύγνυται διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν κόσμον καὶ τὰς διακτεδάσεις, ὁ δὲ ἀνὴρ διὰ νὰ ἐξέλθῃ αὐτῶν.

Γυνὴ κρίνουσα ἄνδρα ἀναπολεῖ αὐτὸν γονυπετῆ

καὶ τρυφερόν, οὐδέποτε δ' ἀναλόγως τῆς ἀξίας αὐτοῦ καὶ τῆς ἀτομικότητος. Ἄν ἐν τοιαύτῃ στάσει φαντάζηται αὐτὸν γελοῖον, τετέλεσται· καὶ ὁ κάλλιστος τῶν ἀνδρῶν ἂν ἦ, δι' αὐτὴν εἶνε καταγέλαστος. Τὸν ἀποφεύγει εἰς τὴν τράπεζαν, δὲν χορεύει μετ' αὐτοῦ, ἀπορεῖ πῶς δὲν τὸν ἀποπέμπουν εἰς τὸν ἀντιθάλαμον.

Γυνὴ συχνάζουσα εἰς τὰς συναναστροφάς, ἂν μὴ ζητῇ ν' ἀλιεύσῃ σύζυγον ἢ ἐραστὴν, ζητεῖ ν' ἀλιεύσῃ τὴν ιδέαν συζύγου ἢ ἐραστοῦ περὶ ἑαυτῆς ἢ περὶ ἄλλης τινός. Ὅλοι αὐτῶν αἱ ιδέαι ἐν ταύτῃ καταλήγουσιν, ὡς οἱ ποταμοὶ εἰς τὴν θάλασσαν.

Πολλὸ ὀλίγον φροντίζει ἡ γυνὴ περὶ τῆς εὐφυΐας, τῆς καλλονῆς καὶ τῆς ἀληθοῦς ἀξίας· τ' ἀναγνωρίζει, ἀλλὰ διὰ τῶν χειλέων μόνον. *Μοὶ ἀρέσκει*· ἡ λέξις αὕτη λέγει τὰ πάντα, παρασύρει τὰ πάντα. Ἀπαρράλλετος ὡσεὶ ἐπρόκειτο περὶ ἐκλογῆς πύλου ἢ ταινίας. *Μοὶ ἀρέσκει*· τοῦτο ὑποκρύπτει ἀπόκρυφόν τινα ὄρον ἢ χάριν ἐπαγωγόν, ἐκπλήρωσιν παραδόξου πόθου, πρωτοπικίου, λεπτεπιπέτου, ἐνίοτε ἀλλοκότου. Οὕτω πολλάκις χαρῶν καὶ ἀμέριμον ἦθος, καινουργῆ χειρόκτια, ζῶπρά τις εὐφυολογία, παλμώδης φωνή, ἐνασκαῦσι μεγίστην ἐπίδρασιν· ἐν ἐνὶ λόγῳ ἢ μαγειρικῆ ἐφηρμοσμένη εἰς τὸν λάρυγγα ἐκάστου. Ἦτοι ἀγαπῶ τὰ κεράσια, τρώγω κεράσια.

Τὸ προσιδιάζον εἰς τὰ γυναικεῖα πνεύματα εἶνε ὅτι, ἐκτὸς στιγμῶν τινῶν ζωηρότητος, πᾶσαι αἱ ιδέαι αὐτῶν εἰσὶν ἀόριστοι, καὶ τείνουσιν εἰς τὸ συγχέεσθαι πρὸς ἀλλήλας. Σὲ βλέπουντι ὑποψώσκοντα ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ των ὡς λάμπῃν διασχίζουσαν ἐλαφρὰν βροδόχουρον ὑμίχλην.

Μετὰ τὸν πρῶτον χωρὸν αἱ νεάνιδες λέγουσι : — Βαδίζω καλά ; Μήπως πέσω χορεύουσα ; Μετὰ τὸν δεύτερον : — Μὲ εὖρον ὠραίαν ; ἦτο μεγάλη ἡ ἐπιτυχία μου ;

Μετὰ τὸν τρίτον : — Ὁ φωτισμὸς ἦτο λαμπρὸς, ἡ μουσικὴ γοητευτικὴ, ἐχόρευσα ἀδριακόπως, οἱ πόδες μου ἴπταντο, διατέλουν ὡς ἐν μέθῃ.

Μετὰ τὸν τέταρτον : Ἀρέσκω ἄρ' ἄγε εἰς τὸν κύριον Α . . . ;

Ἄν ἴδῃς τὴν μνηστὴν σου μὲ βροδοχόρους παρειαίς καὶ ἀδόλους ὀφθαλμούς, μὴ συμπεράνης ὅτι εἶνε ἄγγελος, ἀλλ' ὅτι τὴν κατακλίνουσι εἰς τὰς ἐννεὰ καὶ ὅτι τρώγει πολλὰς κοτελέττας.

Ἐγχεῖς βροδοχόρους τοὺς ἐνυχαί, ἀλλὰ διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ζήνης δημοσίᾳ τὸ ἄκρον τῆς βινός σου.

Τέσσαρα εἶδη ἀνθρώπων ὑπάρχουσιν ἐν τῷ κό-

σμῳ : οἱ ἐρωτόληπτοι, οἱ φιλόδοξοι, οἱ παρατηρηταί, καὶ οἱ βλάκεις.

Εὐτυχέστεροι ὄλων εἶνε οἱ βλάκεις.

Εἶδον πολλοὺς μεγάλους ἄνδρας ἐν συναναστροφῇ· συνήθως σχεδὸν ἀποτυγχάνουν· ἐνωσὸ τοὺς ἀληθῶς μεγάλους ἄνδρας. Εἰσὶν ἀπασχολημένοι. Ὅταν ἀναμηνύωνται εἰς τὴν συνδιάλεξιν προσβάλλουσιν ἢ προσβάλλονται.

Μία ιδέα εἰς τὸν ἄνθρωπον εἶνε ὅ τι ὁ σιδηροῦς πάσσαλος, ὃν οἱ γλύπτει τιθεῖσιν ὑπὸ τὰ ἀγάλματα. Τὰ συγκρατεῖ καὶ τὰ ὑποβαστάζει.

Εἶνε ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ τις ἐν τῷ κόσμῳ ἄνευ εἰδικότητός τινος. Πρὸ οὐροῦ κόντα ἐτῶν ἤρκει νὰ εἶνε τις εὐπρεπῶς ἐνδεδυμένος καὶ ἐράσιμος τοὺς τρόπους· σήμερον τοιοῦτος ἄνθρωπος θὰ ὠμοιάξῃ πρὸς ὑπερέτην καφενεῖου. Οἱ συνήθως κομψοῦμενοι ὀμιλοῦσι τώρα περὶ ἵπποδρομιῶν, περὶ ἵππων καὶ τῆς ἀνατροπῆς αὐτῶν. Σοὶ συνιστῶ τὴν πολιτικὴν οἰκονομίαν. Δι' αὐτῆς θὰ εὐδοκίμησῃς παρὰ ταῖς ἀνδράσι· πρὸς δὲ καὶ τοὺς ἐν εὐθέτῳ στιγμῇ στίχους· τοῦτο ὄφρατι πολλὸ εἰς τὴν ἐξοχήν. * Κ.

ΔΑΝΕΙΟΝ ΗΝΕΥΜΑ

Ἡ κυρία Μ . . . ἔβλεπε προχθὲς τὴν μικρὰν κόρην τῆς νὰ τοποθετῇ μετὰ μεγάλης προσοχῆς τὴν κούκλαν τῆς ἐντὸς ἐμαρτίου.

— Τί κάνεις ἐκεῖ, Ἐλένη ; τῆ λέγει.

— Ὅθ τὴν φυλάξω γιὰ τὰ παιδιὰ μου, μαμά, ἀποκρίνεται ἡ μικρά.

— Καὶ ἂν δὲν ἔχῃς παιδιὰ ;

— Τότε θὰ τὴν φυλάξω γιὰ τὰ ἴγγόνια μου. * *

Ἀραβικὴ ἐκδίκησις.

Ἰθαγενὴς τοῦ Ἀλγερίου εἶχε νυμφεύσει τὴν κόρην του μετὰ τινος Γάλλου.

Ἡμέραν τινὰ ἡ νύξ γυνὴ ἐρχεται κλαίουσα νὰ παραπονεθῇ εἰς τὸν πατέρα τῆς ὅτι ὁ σύζυγός τῆς τὴν ἐκτύπησε.

— Ἐτόλμησε νὰ σηκώσῃ χεῖρ ἐπάνω σου ; ἀναφωνεῖ οὗτος πλήρης ὀργῆς καὶ ἀγανακτήσεως.

— Ναι, πατέρα, μ' ἐκτύπησε.

— Ἄ, αὐτὴ εἶνε ἡ μεγαλιτέρα προσβολὴ ποῦ εἴμπορεῖ νὰ μὴ κάμῃ, καὶ πρέπει νὰ τὴν ἐκδικηθῶ.

Καὶ ἐν τῷ ἤμα, . . . πάφ ! διευθύνει καλὸν βήμα εἰς τὴν κόρην του λέγων·

— Πήγαινε καὶ εἰπὲ εἰς αὐτὸν τὸν ἄθλιον νὰ μάθῃ μὲ ποῖον ἔχει νὰ κάμῃ. Ἄν αὐτὸς κτυπῇ τὴν κόρην μου, κτυπῶ ἐγὼ τὴν γυναῖκά του. Τώρα εἴμεθα ἴσα.

Ἐν τῷ σιδηροδρόμῳ. * *

Ὁ λόρδος Φ . . . ταξιδεύει μετὰ τὸν Τζῶν, τὸν ὑπερέτην του.

Καθ' ὁδὸν ἡ ἀμαξοστοιχία ἐκτροχιάζεται, ὁ

λόρδος εκτινάσσεται μακρὰν, καὶ ὁ Γζὼν ἀγνοεῖται τί ἔγινε.

— Ὅδηγέ, φωνάζει ὁ λόρδος πρὸς τὸν ὑπάλληλον τοῦ σιδηροδρόμου, ποῦ εἶνε ὁ Γζὼν;

— Δυστυχίᾳ! μιλῶρδε' ἐκόπη εἰς δύο ἀπὸ τὸν τροχὸν μιᾶς ἀμάξης.

— Κάμε μου τὴν χάριν τὰ ἰδῆς σὲ ποῖδ' κομμάτι του εὑρίσκονται τὰ κλειδιά μου!

Τὸ πρῶτον πρᾶγμα, * * * τὸ ὁποῖον πράττουσιν αἱ γυναῖκες, ὅταν συναντῶνται, εἶνε νὰ εὔρη ἢ μία τὰ ἄξια γέλωτος τῆς ἄλλης· τὸ δεῦτερον νὰ εἴπῃ ἢ μία τῆς ἄλλης μυρίας κολακείας.

ΑΛΠΘΕΙΑΙ

Ἡ ἔθνικὴ πρόοδος προέρεται ἐκ τῆς προσωπικῆς ἐκάστου ἐργασίας, ἐνεργείας καὶ τιμιότητος, καθὼς καὶ ἡ ἔθνικὴ παρακμὴ πηγάζει ἐκ τῆς νωθρότητος, τοῦ ἐγωϊσμοῦ καὶ τῆς πονηρίας ἐκάστου. Ὅ,τι συνειθίζομεν νὰ περιγράψωμεν ὡς μεγάλας κοινωνικὰς πληγὰς, εἶνε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ὁ κακοήθης τοῦ ἀνθρώπου βίος· διὸ, ἐὰν μόνον διὰ τοῦ νόμου προσπαθῶμεν νὰ ἐκρίζωσωμεν τὰς κακίας, θέλουσιν ἀναφανῆ ἐκ νέου καὶ ἀκμάσει ὑπ' ἄλλην μορφήν, ἐκτὸς ἂν ἐπέλθῃ ῥιζικὴ μεταβολὴ εἰς τὸν βίον καὶ τὸν χαρακτῆρα τῶν ἀνθρώπων. Ἐὰν ὁ τρόπος οὗτος τοῦ σκέπτεσθαι ἔχῃ ὀρθῶς, ἔπεται ὅτι ἡ ὑπερτάτη φιλοπατρία καὶ ἡ ὑπερτάτη φιλανθρωπία συνίστανται οὐχὶ τόσον εἰς τὴν μεταρρύθμισιν τῆς νομοθεσίας, ὅσον εἰς τὴν βοήθειαν καὶ τὴν προτροπὴν τῶν ἀνθρώπων, ἵνα ἀνυψωθῶσι καὶ βελτιωθῶσι διὰ τῆς ἀνεξαρτήτου θελήσεως καὶ τῆς ἐλευθέρως προσωπικῆς ἐνεργείας. (Σμάξις).

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

Ἡ ὁ πρῶτον πρόεδρος τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς κ. Hayes καὶ ἡ σύζυγος αὐτοῦ ἦσαν μέλη τοῦ «Συλλόγου τῆς ἐγκρατείας», διὸ πάντα τὰ οἰνοπνευματώδη ποτὰ ἀπεκλείοντο αὐστηρῶς ἀπὸ τῶν διδομένων ἐορτῶν ἐν τῇ προεδρικῇ οἰκίᾳ.

Ἄν καὶ ὁ νέος πρόεδρος κ. Garfield δὲν εἶνε μέλος τοῦ Συλλόγου τούτου, οὐχ ἦττον ἐπιτροπή τις αὐτοῦ μεταβάσα πρό τινας εἰς ἐπίσκεψίν του τῷ ἐξέφρασε τὴν ἐλπίδα ὅτι ἂν ἀκολουθήσῃ τὸ παράδειγμα τοῦ προκατόχου του ὡς πρὸς τὸν οἶνον καὶ λοιπὰ οἰνοπνεύματα. Ἄλλ' ὁ πρόεδρος ἀπεκρίθη ὅτι, ἂν καὶ εἰς ἄκρον ζηλωτῆς τῆς ἐγκρατείας, δὲν ἠδύνατο ὅμως νὰ προσφέρῃ εἰς τοὺς ὑπ' αὐτοῦ τυχοῦν προσκαλουμένους καθαρὸν μόνον ὕδωρ. Οὕτω λοιπὸν ὁ οἶνος ὅ' ἀναφανῆ πάλιν εἰς τὴν προεδρικὴν τράπεζαν, ἀφ' ἧς εἶχεν ἐκλίπει ἐπὶ ὅλην τετραετίαν.

Ἐν τῶν περιεργότερων πραγμάτων ἐν τῇ ἐλθέσει τῆς Μελβούρνης (Αὐστραλίας) εἶνε οἰκία ἐκ χάρτου τὴν τε οἰκοδομήν καὶ τὰ ἐπιπλα.

Οἱ τοῖχοι, ἡ στέγη, τὰ πατώματα, αἱ ὀροφᾶι, αἱ κλίμακες εἶνε ἐκ ναστοχάρτου. Τὸ μαγειρεῖον ὡσαύτως, ἡ τράπεζα, ἐφ' ἧς κόπτουσι τὸ κρέας, καὶ αὐταὶ αἱ ἐστίαὶ ἐν αἷς καθ' ἑκάστην καίει μέγα πῦρ εἰς ἐκ συμπεπιεσμένου χάρτου.

Τὸ νέον σύστημα ἔχει μεγάλα πλεονεκτήματα οὐ μόνον ὡς πρὸς τὰς δαπάνας τῆς οἰκοδομήσεως, ἀλλὰ καὶ ὡς πρὸς τὴν εὐκολίαν, μεθ' ἧς γίνονται μεταβολαὶ καὶ τροποποιήσεις κατόπιν εἰς τὴν οἰκίαν.

Τὴν ἐν γένει πρόοδον καὶ ἀνάπτυξιν τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Ἀμερικῆς δύναται τις νὰ συμπέρῃ ὁποσοῦν ἐκ τοῦ ἐπομένου πίνακος, ἐμφαινόντος τὴν βαθμιαίαν αὐξήσιν τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Νέας Ὑόρκης. Ἡ αὐξήσις αὕτη βραίνει ὡς ἑξῆς· Τῷ 1731 ἡ σήμερον μεγίστη πόλις τῆς Βορειοαμερικανικῆς Ὀμοσπονδίας εἶχε κατοίκους 4,622, τῷ 1788 23,614, τῷ 1791 33,331, τῷ 1845 371,223, τῷ 1850 515,547, τῷ 1855 629,810, τῷ 1860 813,669, τῷ 1865 926,386, τῷ 1870 942,292, τῷ 1875 1,041,886 καὶ τῷ 1880 1,209,561. Παρὰλλήλως προέβη καὶ ἡ αὐξήσις τῆς ἀξίας τῶν κτημάτων. Οὕτω κτῆμά τι, οὐτινος ἡ ἀξία ἐν ἔτει 1832 ὑπελογίσθη εἰς 40,000 δολλαρίων, ἐπωλήθη κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἀντὶ 12 ἑκατομμυρίων δολλαρίων.

Εἰς ἈΝΑΓΝΩΣΤΗΣ

ΜΙΑ ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΑΘ' ΕΒΔΟΜΑΔΑ

Εἰς ὀλίγους βεβιαίως τῶν ἀναγνωστῶν τῆς «Ἐστίας» εἶνε ἄγνωστος ὁ κίνδυνος, ὁ προσερχόμενος ἐκ διατηρήσεως φυτῶν ἐν κεκλισμένῳ δωματίῳ τοῦ ὕπνου καθ' ὅλην τὴν νύκτα. Ὁ κίνδυνος οὗτος ὀφείλεται εἰς τὴν ἐπιβλαβὴ ἐπίδρασιν τῶν φυτῶν ἐπὶ τῆς ἀναπνοῆς. Τὰ φυτὰ, κυρίως δὲ τὸ φύλλωμα καὶ τὰ ἄνθη, ἀπορροφῶσι τὸ ἐν τῇ ἀτμοσφαιρᾷ ἀνθρακικὸν ὀξυῦν, ὅπερ κατὰ τὴν ἐκπνοὴν ἀφίνουσιν οἱ τε ἄνθρωποι καὶ τὰ ζῶα. Ὑπὸ δὲ τὴν ἐπίδρασιν τῶν ἠλιακῶν ἀκτίνων τὸ ἀνθρακικὸν ὀξυῦν ἀποσυντίθεται, καὶ ἀπορροφᾶται μὲν ὑπὸ τοῦ φυτοῦ εἰς θρέψιν αὐτοῦ ὁ ἀνθραξ, ἀπορρίπτεται δὲ τὸ ὀξυγόνον, ἧτοι τὸ ἀέριον ὅπερ εἶνε ἀπαραίτητον εἰς τὴν ζωὴν ἡμῶν.

Ἄλλ' ἐν τῷ σκοτεινῷ τῆς νυκτὸς παύει ἡ ἐνεργεια αὕτη τῆς ἀποσυνθέσεως τῶν ἀερίων. Τὰ φυτὰ τότε ἀφίνουσιν εἰς τὴν ἀτμοσφαιρὴν τὸ ὑπερβάλλον τοῦ ἀνθρακικοῦ ὀξέος, ὅπερ προσέλθειν κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἡμέρας. Τὸ δὲ ἀνθρακικὸν ὀξυῦν τοῦτο εἰσπνεόμενον ἐπιφέρει συμπτώματα βραδείας ἀσφυξίας, εἰς ἣν ὑπόκεινται ὅσοι ἀσυνέτως διατηροῦσι φυτὰ ἐν τῷ κοιτῶνι αὐτῶν κατὰ τὴν νύκτα. Τοῦναντίον δὲ, ἐν κελῶς φωτιζομένῳ δωματίῳ κατὰ τὴν ἡμέραν ἡ διατήρησις τῶν φυτῶν συντελεῖ εἰς καθαρισμόν τοῦ ἀέρος, καθότι, ὡς προείπομεν, τὸ φυτὸν ἀπορροφᾷ μὲν τὸ ἐν τῷ ἀέρι ἀνθρακικὸν ὀξυῦν, ἀποδίδει δὲ ὀξυγόνον.